# ROCZNIK

# I.

# TOWARZYSTWA

# DOMU

# PRZYTUŁKU I PRACY.

KRAKÓW

NAKŁADEM TOWARZYSTWA DOMU PRZYTUŁKU I PRACY.

CZCIONKAMI KAROLA BUDWEISERA.

1865.

# ROCZNIK

# I.

## TOWARZYSTWA

# DOMU PRZYTUŁKU I PRACY.

**KRAKÓW**

NAKŁADEM TOWARZYSTWA DOMU PRZYTUŁKU I PRACY

CZCIONKAMI KAROLA BUDWEISERA.

**1865.**

## Przedmowa.

Miasto Kraków podlegając od wieków klęskom często się powtarzającym, w dawniejszych już czasach przedstawiało smutny obraz niezamożności i upadku przeszłéj świetności. Późniejsze położenie jego w okręgu ścieśnionym, zewsząd granicami od krajów sąsiednich odłączonym, tworzyło niedogodności przeszkadzające rozwojowi przemysłu i handlu, tak dalece, iż znaczna część ludności jego pozostała w nędzy, a ustanowione zakłady dobroczynne wspieraniu ubogich podołać nie mogły; przez co téż były Senat rządzący zniewolonym został, ubogim pozostałym bez opieki, wydawać karty drukowane upoważniające ich do wzywania miłosierdzia publicznego.

Gdy ztąd różne nadużycia powstały, teraźniejszy ces. król. Rząd Krajowy zwrócił na nie swoją uwagę, a chcąc miasto Kraków od przepełniających go żebraków i włóczęgów oczyścić, tudzież żebractwu prawem zakazanemu zapobiedz, polecił reskryptami z dnia 18. Września 1853 do l. 10050 tudzież z dnia 4. Kwietnia 1855 do l. praes. 937 poodbierać karty żebrackie wszystkim ubogim, a następnie zająć się skutecznie urządzeniem opieki nad nimi.

Ztąd powstała myśl ustanowienia zakładu szczególnie dla żebraków i włóczęgów, lecz przytém i dla ubogich wszelkiego gatunku którzy równie żebrakami stać się mogą, i albo nie należą do kategoryi ubogich przez Arcybractwo miłosierdzia i Towarzystwo dobroczynności

utrzymywanych, lub też przez te zakłady dla rozmaitych przyczyn wspieranymi być nie mogą.

Zastanawiając się nad przyczynami zubożenia tylu mieszkańców tego miasta, biorącemi swój początek częścią z przypadkowego nieszczęścia i niepowodzenia, częścią też ze złego sprawowania się, postanowiono utworzyć zakład oparty na obszerniejszych zasadach humanitarnych, odpowiadający ile możności wszystkim warunkom niesienia ulgi cierpiącéj ludzkości.

Tak powstał Dom przytułku i pracy, którego zadaniem jest: nietylko przyjmować ubogich nie mogących pracować, lecz szczególnie zapobiedz upadkowi fizycznemu i moralnemu ludzi przez rozmaite nieszczęścia do jakiéjkolwiek ostateczności doprowadzonych; azatém podać przyjazną rękę ludziom podupadłym chcącym pracować, lecz chwilowo bez zatrudnienia dobrowolnie się zgłaszającym, powstrzymać ludzi pozbawionych utrzymania lecz oraz wstręt do pracy mających od próżnowania, tego źródła rozlicznych występków i zbrodni, uchronić zapadłych w żebractwo próżniaków od kar kodeksem karnym na nich wymierzonych, nakoniec doprowadzić wyszłych ze szpitalów rekonwalescentów przez ich chwilowe pielęgnowanie do sił zupełnych,—i wszystkie te osoby, ile to być może, fizycznie wzmocnione i moralnie poprawione, zwrócić społeczeństwu, którego członkami użyteczymi na nowo się stają.

Takiem postępowaniem odróżnia się Dom przytułku i pracy zupełnie od Arcybractwa miłosierdzia, które tylko ubogich żebrać się wstydzących wspiera, od Towarzystwa dobroczynności, które żebraków, włóczęgów i osób złego życia przyjąć nie może, od wszystkich zakładów dla młodzieży, nakoniec i od domów karnych, między któremi a powyższemi zakładami, Dom przytułku

i pracy środek trzyma, i powołanie chrześciańskiego miłosierdzia do rozszerzania opieki nad wszystkimi nieszczęśliwemi uzupełnia.

Czwarty już rok istnieje ten zakład. Walcząc z wielokrotnemi przeciwnościami zdołał się on utrzymać przy wytrwałéj pracy szanownych członków Towarzystwa zarząd jego składających, tudzież przy pomocy władz miejscowych, reprezentacyi gminy i pojedynczych jéj członków. Cześć wszystkim którzy się do tego przyczynili, a na jakiéj drodze teraz się znajduje, przekonać się można z czynności zapisanych, w tym pierwszym po zatwierdzeniu Statutu organicznego przez Wysokie c. k. Namiestnictwo, wydanym roczniku.

# Mowa

*Prezesa rady ogólnéj Towarzystwa domu przytułku i pracy, otwierająca posiedzenie pierwszego Zgromadzenia pełnego dnia 10. Maja 1865.*

**Panowie!**

Towarzystwo domu przytułku i pracy, którego członkami zaszczytnie nazwać się możemy, wkrótce po utworzeniu swojém, upoważnioném zostało reskryptem wys. c. k. Namiestnictwa królestw Galicyi Lodomeryi tudzież Wielkiego księstwa Krakowskiego z dnia 13 Grudnia 1861 pod liczbą 52783 do działania tymczasowego, które z dniem dzisiejszym się kończy.

Teraz bowiem, gdy pomienione wysokie c. k. Namiestnictwo Statut nasz organiczny reskryptem z dnia 15. Listopada 1864 do liczby 15896 zatwierdzić raczyło, przechodzi zakład ten w nowy, to jest rzeczywisty i uprawniony zakres działania. Działanie to oparte jest na uznanéj przez wysokie c. k. Namiestnictwo zasadzie, iż

według istniejących przepisów każda gmina obowiązaną jest swoim ubogim dawać wsparcie i zatrudnienie, a przez to powstrzymywać ich od żebractwa, które pochodząc z próżnowania, tego źródła rozlicznych występków i zbrodni, jak w każdym cywilizowanym, tak też i w naszym kraju, paragrafami 517. 518. 519. 520. i 521. kodeksu karnego zakazaném zostało.

Z téj zasady wychodząc, działanie nasze według powyższego Statutu, odpowie godnie wszystkim warunkom niesienia ulgi cierpiącéj ludzkości; a gdy określony w §. 2. Statutu szlachetny cel naszego Towarzystwa daje nam równie najpiękniejszą sposobność wykonywania cnót prawdziwie chrześciańskich i obywatelskich, przeto z radością mam zaszczyt powitać Was Panowie na tém pierwszém naszém zgromadzeniu pełném, jako przy pierwszym objawie naszego uprawnionego, a paragrafami 13. i 14. Statutu przepisanego działania.

Jak dalece zarząd Domu przytułku i pracy powyższemu zadaniu do tego czasu odpowiedział, osobném sprawozdaniem z czynności tymczasowéj rady ogólnéj tego zakładu, okazaném będzie.

Jedną tu ważną uwagę ośmielam się czynić co do dawania jałmużny. Swiętéj pamięci ksiądz Piotr Skarga zaprowadzając w roku 1584 Arcybractwo Miłosierdzia w Krakowie, w kazaniach z tego powodu mianych powiedział między innemi *): „że nie tyle na datku zależy wspomożenie ubogich, ile na pilności i chęci do dobrego; że miłosierdzie, to serdeczne i rozumne wzruszenie i użalenie nad nędzą ludzką, może być nierozumne i skwapliwe z saméj namiętności afektu, i nie godzi się zwać

*) Opisanie założenia Arcybractwa Miłosierdzia wydane w roku 1653.

go miłosierdziem, gdy wiedzie nas przeciw rozumowi do skwapliwości i omyłki, że się tam czyni i daje gdzie się dać i czynić nie ma, a w ten czas za cnotę się poczytać nie może.“

Z tém stanowczém i już w owym czasie na doświadczeniu opartém zdaniem zgadza się zupełnie postępowanie Domu przytułku i pracy. Przyjmuje ten zakład tylko prawdziwych ubogich, a przez serdeczne i rozumne użalenie nad nędzą ludzką, stara się ich fizycznie wzmocnić i moralnie poprawić, nakoniec oddać społeczeństwu o ile to być może, jako użytecznych jego członków, gdy tymczasem dawanie jałmużny po ulicach, domach i sklepach bez przekonania się o prawdziwéj potrzebie proszących, zachęca do żebractwa, znęca obcych włóczęgów do miasta i jest nietylko skwapliwém i nieoględném, lecz nadto i szkodliwém, bo niém się często wspiera ludzi udających żebraków, którzy korzystając z miłosierdzia źle zrozumianego, marnują grosz prawdziwym ubogim wydarty.

Na inném miejscu mówi ksiądz Piotr Skarga: „Pan „Bóg zakazał mieć żebraków. — Nie każdemu co prosi, „jałmużna ma być dana. — Miłosierdzie ma swój porzą„dek, i najpierwéj o własnych ubogich należy mieć stara„nie. Próżnującym dawać jałmużny św. Jakób Apostoł „zakazał. Niegodnym, złym żebrakom, dać pierwéj du„chowną jałmużnę, to jest karanie.“

Pierwszym więc naszym obowiązkiem jest, utrzymywać miejscowych ubogich; jak przestaniemy dawać nieoględnie jałmużnę obcym ubogim, ci równie przestaną nachodzić miasto nasze, a zyskają na tém ubodzy miejscowi utrzymywani w Domu przytułku i pracy, któren przez słynnych z czułości swéj dla ubóstwa mieszkańców miasta Krakowa, hojniéj jak dotąd bo groszem od dawa-

nia jałmużny obcym żebrakom oszczędzonym wspieranym będzie.

Natenczas Dom przytułku i pracy jako zakład humanitarny, stojąc już teraz tak pod względem prawnym jako i religijnym na niezachwianéj podstawie, świetnie się rozwinie, i stanie się w kraju naszym pierwszą i jedyną instytucyą w swoim rodzaju, a mieszkańcy miasta Krakowa, jako godni naśladowcy wielkiego naszego dobroczyńcy księdza Piotra Skargi, dadzą z siebie zaszczytny przykład praktycznego pojmowania miłości bliźniego, wszystkim miastom i gminom kraju naszego, i uświetnią sławę grodu naszego starożytnego, któren, jak teraz wszystkie miasta krajowe pamiątkami z wieków ubiegłych przewyższa, tak i co do tego ważnego i dobroczynnego zakładu innym miastom za wzór służyć będzie.

Z tém więc przekonaniem chciejcie Panowie przystąpić do załatwienia oznajmionych w programie przedmiotów w myśl §. 16. Statutu organicznego. Starajmy się tylko szczerze zająć tym zakładem, a Bóg wszechmocny i nadal pobłogosławi naszym zamiarom.

## REGULAMIN

*obrad zgromadzenia pełnego Towarzystwa Domu przytułku i pracy, zatwierdzony uchwałą tegoż zgromadzenia z dnia 10. Maja 1865. r.*

1. Kierujący obradami Zgromadzenia pełnego ma się najpierwéj przekonać czyli według §. 13 statutu, toż Zgromadzenie co do ilości Członków Towarzystwa jest pełném, to jest czyli na niém znajduje się najmniéj większa połowa Członków prawo głosowania posiadających, w którym razie Zgromadzenie uchwały prawomocne wydawaćby mogło.

2. Po obliczeniu członków Prezydujący albo posiedzenie dla braku przepisanéj ilości Członków Towarzystwa zamyka, lub też je w przytomności reprezentacyi Miasta Krakowa jako Protektora zakładu (§. 6.) zagaja i przedmioty załatwić się mające, według ogłoszonego porządku dziennego do obradowania przedstawia (§. 14.).

3. Prezydujący czuwać ma nad tém, aby na posiedzeniach Zgromadzenia pełnego porządek dzienny ściśle był zachowanym, i aby dopiero po załatwieniu przedmiotów nim objętych, inne wnioski członków Towarzystwa według porządku w jakim zapisanemi będą, pod obradę podciągnionemi zostały (§. 14.).

4. Podczas obrad Prezydujący układa i formułuje wnioski, i poddaje je pod głosowanie, które bądź przy wyborach bądź też przy wydawaniu innych uchwał prawomocnych, tam gdzie nie będzie jednomyślności, większością sekretnych kresek odbywać się ma. Te przez wybranych do tego kwestorów zebrane wykażą większość głosów, za urzędnikami zakładu lub za pewném zdaniem w przedmiotach obrad przemawiających (§. 15.)

5. Po zebraniu głosów ogłasza Prezydujący zapadłą uchwałę i czuwa nad zapisaniem każdéj takiéj uchwały do protokółu posiedzeń, któren następnie wraz z reprezentacyą gminy podpisuje (§. 19.).

6. Przy ustanowieniu posad płatnych zostawia się Zgromadzeniu pełnemu wolność obsadzenia ich za pomocą konkursu, w którym razie po upłynionym terminie konkursu, Rada ogólna je według §. 18. Statutu mianować będzie, — lub też wybierania ich z pomiędzy kandydatów których Rada ogólna Zgromadzeniu przedstawi (§. 16.).

7. Prezydujący czuwać ma nad tém, aby lista obiorów podczas posiedzenia sporządzona, i przez tegoż, tudzież przez członków Reprezentacyi gminy Miasta Krakowa

podpisana, zawierała w sobie ilość głosów, które każden z kandydatów odebrał, co w razie zastępstwa przewodniczącego obradom za podstawę służyć będzie (§. 20.).

8. Nadane Prezydującemu prawo rozstrzygania uchwał w razie równości głosów (§. 15.) odnosi się do uchwał w przedmiotach narady potrzebujących, nie zaś do wyborów urzędników zakładu, w których bezwzględna większość głosów rozstrzyga, gdyby zaś okazała się równość głosów, nowe głosowanie między kandydatami równe głosy mającymi nastąpić winno.

9) Po załatwieniu przedmiotów programem oznaczonych wnioski pojedynczych członków Towarzystwa staną się wtenczas przedmiotem obrad pełnego zebrania, jeżeli najmniéj przez trzech członków Towarzystwa wspartemi zostaną (§. 14.).

10. W razie niedostatecznéj liczby członków Towarzystwa na pierwszém Zgromadzeniu, Prezydujący zwołuje w następnych dniach czternastu, drugie zebranie, które bezwzględu na liczbę obecnych członków uważać się ma za pełne i prawomocne (§. 14.).

# SPRAWOZDANIE

z czynności Towarzystwa Domu przytułku i pracy od założenia jego w roku 1861, aż do pierwszego Zgromadzenia pełnego w roku 1865.

## 1.

## Założenie zakładu.

Dom przytułku i pracy winien swe założenie zacnym mężom, którzy prawie jednocześnie zajęci byli myślą oswobodzenia miasta Krakowa od przepełniających go żebraków i włóczęgów.

Pierwszy pomysł utworzenia tego zakładu podał ks. kanonik Wilczek, panu Seidlerowi Burmistrzowi miasta Krakowa, któren przyjąwszy go w głównych zasadach, zajął się nim gorliwie wraz z Radzcą magistratualnym Bernowskim i zaprosiwszy do tego księcia Stanisława Jabłonowskiego i kilku obywateli miasta Krakowa, założenie zakładu tego wsparciem pieniężném umożebnił.

Pierwsze posiedzenie w tym celu odbyło się dnia 9. Marca 1861 r. Zebrali się na niém książę Stanisław Jabłonowski, Burmistrz miasta Seidler, Radzca magistratualny Bernowski, ks. kanonik Wilczek i obywatele miasta Krakowa, Kołodziejski, Sanderski, Dr. Woźniakowski, następnie Lipiński, ksiądz Serwatowski, Aleksandrowicz, Poller, Baranowski. Utworzono zaraz Komitet, a Prezesem jego obrano ks. Jabłonowskiego, który od 16. Marca 1861 wszystkim posiedzeniom przewodniczył, w pierwszych miesiącach istnienia tego zakładu sam gorliwie pracował, porządek wszędzie zaprowadzał i zakład ten, aż do usunięcia się swego dla spraw domowych i familijnych znacznemi datkami wspierał.

## 2.

## Zarząd zakładu.

Pierwszém zatrudnieniem Komitetu było ustanowienie wewnętrznego zarządu zakładu. Zarząd ten powierzony został ks. kanonikowi Wilczkowi, a do pomocy jego uproszono Członków Komitetu Lipińskiego, Tomasza Czecha, Sanderskiego, ks. W. Serwatowskiego, któren objął posadę Sekretarza Komitetu, i kilku innych obywateli.

## 3.

## Ułożenie Statutu organicznego.

Po pierwotném urządzeniu zakładu, zajęto się zaraz ułożeniem Statutu organicznego Towarzystwa. Podany przez ks. kanonika Wilczka projekt, rozbierany był na posiedzeniach z dnia 6. i 8. Kwietnia 1861, a na posiedzeniu z dnia 7. Maja 1861 uproszono do wypracowania statutu Członka Komitetu Radzcę magistratualnego Bernowskiego, który się tą pracą z całą gorliwością zajął, i statut wypracowany dnia 24. Maja 1861 r. przedłożył. Ten więc na tém samém posiedzeniu przyjętym, i Magistratowi miasta Krakowa do zatwierdzenia przez rząd krajowy przedłożonym został. Pierwszy jednak ten projekt wymagał wszelkiéj oględności w ułożeniu niektórych ustępów znaczenie zakładu tego stanowiących. Komitet świéżo utworzony, nie mógł zakładowi niepewnego jeszcze bytu, nadać odrazu własności instytucyi publicznéj, czyli gminnéj, bez zezwolenia gminy i rządu krajowego, z drugiéj zaś strony nie chciano mu przyznać stanowiska ściśle prywatnego, aby przez to nie przeszkodzić przyjęciu jego za instytucyą gminną, gdyby urządzenie tego zakładu okazało się użytecznêm.

Dlatego Wysokie c. k. Namiestnictwo Królestw Galicyi i Lodomeryi tudzież wielkiego księstwa Krakowskiego poleciło Komitetowi reskryptem z dnia 13. Grudnia 1861 do liczby 52783, nadać stanowczą i wybitną cechę temu Towarzystwu jako Instytucyi publicznéj, lub prywatnéj, oddając gminie miasta Krakowa orzeczenie w tym przedmiocie, a przytém nakazało zmienić niektóre ustępy statutu stósownie do prawa o stowarzyszeniach z dnia 16. Listopada 1852, i w niektórych paragrafach, które odpowiedniego uzupełnienia lub dokładniejszego wyrażenia rzeczy wymagały. Komisya w tym celu złożona z Członków rady Zbyszewskiego, pełniącego obowiązki Vice-Prezesa, Radzcy Bernowskiego, Adwokata Dr. Machalskiego, Tomasza Czecha i ks. Serwatowskiego jako ówczesnego Sekretarza zakładu, zajęła się natychmiast wykonaniem tego polecenia. Statut więc w myśl powyższego reskryptu przerobiony przedłożono Magistratowi miasta Krakowa pod dniem 16. Kwietnia 1862 do l. 259 w celu otrzymania od reprezentacyi gminy miasta, przyjęcia tego zakładu jako instytucyi, pod względem utrzymywania ubogich, gminę wyręczającéj, lub też pozostawienia jéj w znaczeniu zakładu prywatnego, od którego oświadczenia ostateczne ułożenie statutu zawisło.

Otrzymawszy od Magistratu miasta Krakowa odpowiedź z dnia 28. Stycznia 1863 do l. 15965, iż tak Magistrat jako i ówczesny Wydział miejski, Dom przytułku i pracy jako instytucyą publiczną uważa i za zakład gminy miasta Krakowa przyjmuje, Komisya z tych samych Członków złożona zajęła się ostateczném ułożeniem statutu przez Radzcę Magistratu Bernowskiego przerobionego, któren Magistratowi pod dniem 3. Kwietnia 1863 do l. 35 przedłożonym, nakoniec reskryptem pomienionego Wysokiego c. k. Namiestnictwa z dnia 15. Listopada 1864

do l. 15896 stanowczo i w całéj jego osnowie zatwierdzonym został.

## 4.
## Umieszczenie zakładu.

Dla odpowiedniego umieszczenia zakładu najęto dom w środku realności p. Tomasza Czecha na Piasku pod l. 70 położony, o jedném piętrze, dawniéj jako dom pracy w Krakowie używany. Zawarto kontrakt na czas od 1. Lipca 1861 do ostatniego Czerwca 1867 między pomienionym właścicielem realności a Magistratem, który czynsz roczny z Kasy miejskiéj wypłaca. Z początku dom jednopiętrowy na umieszczenie ubogich mężczyzn na dole, a kobiet na pierwszém piętrze, tudzież budynek bezpiętrowy dla dozorcy i na kancelaryą zakładu, był dostatecznym, mieścił bowiem w sobie i kuchnię zakładową i spiżarnią i składy na rzeczy. Lecz gdy się liczba ubogich zakładowych powiększać zaczęła, najęto w drugim domu bezpiętrowym dwie izby na kuchnią z kotłem i przyrządem parowym, na pralnią i warsztat szewski, na czas najmu domu głównego.

Pomimo tego jednak umieszczenie to jest niedostateczném przy teraźniejszéj liczbie ubogich. Aby temu zaradzić na wniosek Prezydującego Karola Zbyszewskiego postanowiono uchwałą z dnia 23. Listopada 1864 przedstawić Magistratowi potrzebę utworzenia w budżecie miejskim funduszu rezerwowego na zebranie kapitału do nabycia jakiéj realności lub téż wybudowania gmachu odpowiedniego. Przedstawienie to pod dniem 28. Listopada 1864 do liczby 711 przesłane otrzymało ten skutek, iż obecnie toczą się układy o zakupno wyżéj wspomnionéj całéj realności, które jeżeli do skutku przyjdzie, czego

nam się spodziewać należy, da Towarzystwu naszemu sposobność rozwinięcia zakładu w rozmiarach daleko większych a może i dla ludności naszéj ubogiéj zupełnie dostatecznych.

## 5.

## Pierwsza odezwa.

Wykonawszy pierwsze prace urządzenia zakładu, wydano dnia 19. Czerwca 1851 pierwszą odezwę do mieszkańców miasta Krakowa zawiadamiającą o założeniu jego i wzywającą do przyjścia w pomoc Domowi przytułku i pracy datkiem w pieniądzach lub innych potrzebnych przedmiotach. Oraz uproszono Członków Komitetu: Lipińskiego, Aleksandrowicza, ks. Serwatowskiego, Pollera, Tomasza Czecha i Kołodziejskiego o zajęcie się zebraniem składek.

## 6.

## Komitet Dam.

Pomyślano oraz o utworzeniu Komitetu dam mających brać udział w czynnościach zakładu, a zaproszonemi do tego zostały wskutek uchwał z dnia 7 Maja i 26 Czerwca 1861. Księżna Teresa z książąt Czartoryskich Lubomirska, księżna Maryja z hr. Wielopolskich Jabłonowska i pani hrabina z hr. Ryszczewskich Franciszkowa Wodzicka. Komitet ten miał wejść w życie po zatwierdzeniu statutu, i dlatego dotąd nie mógł być jeszcze ustanowionym, ponieważ według §. 31 statutu stósunek dam do Rady ogólnéj ustawą przez Zgromadzenie pełne zatwierdzoną oznaczonym być ma, co dopiéro teraz nastąpić może. Pomimo tego damy Komitetowe panie: Żebrowska i Ilmingowa od samego otworzenia zakładu trudnią się

przy skutecznéj pomocy Członka Rady ogólnéj Żebrowskiego zakupieniem i wydawaniem do kuchni wiktuałów, głównie téż im porządek w spiżarni i oszczędność w użyciu tych przedmiotów zawdzięczyć należy.

## 7.
## Formularze książek kasowych.

Na posiedzeniu z d. 26. Czerwca 1861. uproszono ks. Stanisława Jabłonowskiego, członków Komitetu: Aleksandrowicza i Brzeżańskiego o zajęcie się ułożeniem formularzy książek kasowych, w które mają być zapisywane dochody zakładu a szczególnie składki na utrzymanie jego zbierane. Przedstawione przez kasyera Brzeżańskiego wzory do prowadzenia ksiąg kasowych zostały przyjęte jednomyślnie na posiedzeniu z dnia 3. Lipca 1861., na którém uchwalono podać je do druku.

## 8.
## Wydział gospodarczy.

W tym czasie utworzony został zamiast zarządu ogólnego, Wydział gospodarczy zakładu, zatrudniający się z początku wszystkiemi jego sprawami, dopokąd przy dalszym rozwoju téj instytucyi utworzenie innych wydziałów nie stało się potrzebném. Wydział ten składał się z wspomnionych w ustępie 2. Członków zarządu ogólnego i z wdzięcznością tu nadmienić należy, iż niektórzy z tych Członków, a mianowicie teraźniejszy vice-prezes Leopold Lipiński, który przełożonego wydziału z wszelką pilnością i gorliwością zastępuje i najwięcéj w nim pracuje, tudzież p. Tomasz Czech i pan Jakób Sanderski, któren z tego przeszedł do wydziału skarbo-

wego, od założenia zakładu aż do tego czasu pracują, i Dom przytułku i pracy działaniem i radą bezprzestannie wspierają.

## 9.
## Regestra, księga darów.

Na posiedzeniu z dnia 17. Lipca 1861. przedstawiono wzory do wykazów i regestrów prowadzić się mających, i zaprowadzono księgę darów na korzyść Domu przytułku i pracy niesionych, które w skutek uchwał późniejszych od czasu do czasu ogłaszanemi bywają.

## 10.
## Otworzenie zakładu.

Na tém samém posiedzeniu doniesiono o odebraniu domu zakładowego od właściciela p. Tomasza Czecha; poczyniono oraz rozporządzenia co do żywienia i umieszczania ubogich zakładowych, sprawiono potrzebne do tego przedmioty, i z dniem 20. Lipca 1861. otworzono zakład.

## 11.
## Księga zachowania się ubogich.

Po otworzeniu i urządzeniu zakładu postanowiono uchwałą z dnia 21. Sierpnia 1861. zaprowadzić książkę zachowania się ubogich zakładowych, w któréj od karty przyjęcia magistratualnéj, wszystkie ich wykroczenia i kary, tudzież utrata rzeczy zakładowych zapisywane być winny. Ta książka dotąd istnieje i stanowi podstawę

osądzenia każdego ubogiego co do dawania im urlopów do służby i uwolnienia ich z zakładu.

## 12.

## Zarządzenie pod względem sanitarnym.

Główném równie staraniem było i jest dotąd zwracać baczność na zdrowie przysłanych do zakładu ubogich. Postanowiono uchwałą z dnia 4. Września 1861. każdego nowo przybyłego przed jego wpuszczeniem do sal zakładowych wykąpać, wyczesać i w odzież zakładową ubrać; co się zaś tyczy ubogich na zdrowiu zapadłych, tych według uchwały z dnia 18. Września 1861. na koszt miasta do szpitala odsyłać.

Późniejszemi uchwałami z dnia 29. Stycznia i 5. Lutego 1862. postanowiono urządzić infirmeryą, do czego przeznaczono pokoik środkowy w gmachu głównym na dole dla mężczyzn, na 1. piętrze dla kobiét, obadwa na kuchnią i śpiżarnią użyte. Infirmerya ta dopiero po urządzeniu kuchni w osobno na nią najętym lokalu i po urządzeniu śpiżarni, na strychu nad kancelaryą zakładu, — na piérwszém piętrze głównego domu zaprowadzoną została, z powodu zaś niedostatecznéj przestrzeni całego pomieszkania, wyséła się czasem w skutek uchwał z dnia 16. Marca, 31. Sierpnia i 23 Listopada 1864. chorych, których pielęgnowanie nader trudném było w zakładzie, a których dyrekcya szpitalna jako chorych nie do wyleczenia przyjąć nie chciała, — do osób prywatnych za miernem i naprzód umówionem wynagrodzeniem. Przyjmowanie rekonwalescentów nie należących do zakładu na czas niejaki dla wzmocnienia sił ich fizycznych, jest §. 2. statutu przepisane. Tacy rekonwalescenci w skutek uchwały z dnia 14. Grudnia

1864. mają być zaraz po zupełném wyzdrowieniu magistratowi do uwolnienia przedstawieni; aby zaś rekonwalescenci do zakładu należący ze szpitala bezprawnie na żebractwo i złe życie wypuszczonymi nie byli, podano w skutek uchwały z dnia 13. Listopada 1861. przedstawienie pod dniem 16. Listopada 1861. do liczby 119, wykazujące potrzebę zwracania ich bezpośredniego do zakładu bez zatrzymania ich w magistracie.

W dalszém staraniu pod względem sanitarnym uzyskano odwiedzanie chorych przez lekarzy. Najpierwéj więc magistrat miasta Krakowa zarządził pod dniem 10. Sierpnia 1862. do licz. 11262., aby lekarze miejscy Kowalski i dr. Voigt, tudzież fizyk miejski dr. Mohr udzielali na każde wezwanie pomocy lekarskiéj. Z tych dr. Voigt, ile mu czas pozwalał, gorliwie chorych odwiedzał. Gdy jednak ci panowie w pełnieniu tego obowiązku często przez urzędowe komisye lub inne zatrudnienia przeszkodzeni byli, uproszono członka Rady ogólnéj dr. Jaszczurowskiego, któren z wszelką gotowością podjął się tego zatrudnienia i chorych ubogich albo w zakładzie bezpłatnie odwiedza, lub téż im w domu swoim ordynuje; równie i dr. Riedmüller do składu lekarzy zakład odwiédzających należy. Pomimo tego jednak niepodobieństwem było mieć lekarzy w razie gwałtownéj choroby nie będących na to przygotowanymi na każde zawołanie, przeto postanowiono dnia 25. Stycznia 1865. zaprosić jeszcze doktorów Krydę i Ściborowskiego i wszystkich tych panów lekarzy zaprosić, aby w myśl §. 29. statutu Komitet sanitarny utworzyć i porządek zwiédzania nieustannego zakładu między sobą obmyśleć chcieli, co więc w tym czasie nastąpić ma.

Dla oszczędzania kosztów w leczeniu ubogich chorych, niepotrzebujących być natychmiast odsyłanymi do

szpitala, uproszono na każden rok jednego z aptekarzy tutejszych, aby idąc w pomoc zakładowi, lekarstwa mniéj kosztowne na choroby krótko trwające bezpłatnie dostarczali. Piérwszym więc był pan Ernest Stockmar, któren się do tego chętnie przychylił w wartości leków kwotę 100 złp., czyli 25 złr. w. a. nieprzewyższającéj przez cały rok 1862. Za jego przykładem poszli: pan Adolf Siedlecki na rok 1863. Pan Fortunat Gralewski na rok 1864. a pan Marceli Heggenberger na rok 1865., przez któreto szlachetne czyny szanownych aptekarzy obeszło się dotąd bez przepisanego §. 29. statutu, o dostarczenie lekarstw układu.

Co się zaś tyczy ubogich, którzy chorobom ulegli, spisy rzeczy własnością ich będących, jeżeli jakie w zakładzie pozostały, według uchwały z dnia 13. Listopada i 4. Grudnia 1861. natychmiast magistratowi do dalszego urzędowego postępowania przeséłają się. Pogrzeby tych ubogich w zakładzie lub u prywatnych osób zmarłych odbywają się kosztem zakładu, względem zaś pogrzebów zmarłych w szpitalach, postanowiono uchwałą z dnia 14. Grudnia 1864. do zwyczaju w szpitalach zaprowadzonego zastósować się.

## 13.

## Oszczędności

Uzyskana w dostarczaniu lekarstw przez tutejszych aptekarzy oszczędność powiększyła tak starania komitetu o zaprowadzenie podobnéj oszczędności w innych przedmiotach, jak niemniéj chęć dobroczyńców zakładu do przyjjścia mu w pomoc według możności każdego. Księga darów przepisana §. 7. statutu okazuje, iż zakład wiele przedmiotów koniecznie potrzebnych bezpłatnie otrzymał;

dary te w skutek uchwały z dnia 10. Lipca 1861. i 5. Listopada 1862. od czasu do czasu w inseratach gazety „Czas" ogłaszanemi bywają. Nadto właściciel drukarni pan Budweiser wszystkie druki dla zakładu bezpłatnie i tylko za zwrotem kosztów papieru wykonuje. Pan Fryderyk Friedlein wszystkich materyałów do pisania bezpłatnie dostarcza a przezto remuneracya dozorcy zakładu na te materyały, uchwałą z dnia 15. Stycznia 1862. r. po 30 złr. rocznie wyznaczona, zniesioną została. Pan Gronemajer wyrobami szklarskiemi zakład opatruje i okna bezpłatnie naprawia Pan Lebenheim dwie latarnie przy zakładzie bezpłatnie oświetla. Nakoniec przez zawarty na wniosek pana Sanderskiego układ z dyrekcyą młyna parowego w Tenczynku względem dostarczania chleba z Krzeszowic do Krakowa za zmniejszoną cenę po 3 kr. za funt, zyskał zakład w tym najważniejszym wydatku żywności przeszło 600 złr. rocznie, któren zysk jeszcze powiększonym został przez to, iż pan Loebenstein akcyzę w Krakowie dzierżawioną od przywozu tego chleba zakładowi darował, która opłata wynosiłaby przeszło 100 złr. rocznie. Równie tu nadmienić należy, iż zakład nasz winien tak wielką oszczędność głównie wspaniałomyślnym zamiarom hrabi Adama Potockiego, któren dyrekcyi fabryk tenczyńskich polecił dostarczać pieczywa wszystkim zakładom i przedsiębiorstwom użytecznym po najniższych cenach, bez żadnego zysku.

## 14.

### Druga odezwa.

Dnia 21 Grudnia 1861 wydaną została druga odezwa do mieszkańców miasta Krakowa, w którój obok

zawiadomienia o czynnościach zakładu proszono ich o wsparcie tak w pieniądzach jako téż w bieliźnie lub odzieży.

## 15.
## Inwentarze.

Z końcem roku 1861 ułożono pierwszy inwentarz Domu przytułku i pracy, który na posiedzeniu z dnia 8. Stycznia 1861. przyjętym został. W roku 1863. ułożono drugi inwentarz Domu przytułku i pracy za rok 1862; a ponieważ z końcem roku 1863. niewielkie w nim zaszły zmiany, przeto postanowiono trzeci inwentarz z końcem roku 1864. ułożyć, któren się teraz Szanownemu Zgromadzeniu pełnemu do przejrzenia i sprawdzenia przedkłada.

## 16.
## Upoważnienie rządowe do działania Towarzystwa.

Na posiedzeniu z dnia 8. Stycznia 1862. odczytano Reskrypt Wysokiego c. k. Namiestnictwa Lwowskiego z dnia 13. Grudnia 1861. do liczby 52783, któren oprócz polecenia zmian w Statucie wyżéj wspomnionym, zawierał w sobie upoważnienie Towarzystwa Domu przytułku i pracy do ustalenia i rozszerzenia działania swego w duchu przedłożonego statutu.

## 17.
## Instrukcye ks. Jabłonowskiego.

Wskutek więc tego upoważnienia Komitet Towarzystwa przybrał atrybucye przepisanéj Statutem Rady

ogólnéj, a Prezydujący książę Stanisław Jabłonowski zaraz potém wydał Instrukcyą dla wizytatorów z dnia 15 Stycznia 1862. daléj pod dniem 3 Lutego 1862. Regulamin dla osób przyjmujących do służby ubogich zakładowych, pod dniem 5 Lutego 1862. Instrukcyą dla dozorcy, później inspektora Domu przytułku i pracy, tegoż dnia i roku Regulamin porządku dziennego tego zakładu, a pod dniem 12. Lutego 1862. przepis dla dziesiętników i dziesiętniczek sal zakładowych, które to przepisy na posiedzeniach Rady ogólnéj z dnia 15 i 29 Stycznia, tudzież 3 Lutego 1862. przyjętemi zostały wraz z porządkiem odbierania zaręczenia od dziesiętników i dziesiętniczek co do wykonywania włożonych na nich obowiązków, któren dnia 26 Lutego 1862. przyjęto i wydano.

## 18.
## Kwesta.

W tym czasie książę Jabłonowski zaproponował kwestę na korzyść zakładu, która w skutek uchwały z dnia 19 Lutego 1862. publicznie ogłoszona, za szczególniejszém staraniem księżny Maryi z hrabiów Wielopolskich Jabłonowskiéj i uproszonych do tego dam okazała się tyle korzystną, iż zakładowi 1941 Złr. 22 kr. przyniosła. Ogłoszono więc ten czyn szlachetny w gazecie „Czas“ i złożono tak księżnie Jabłonowskiéj jako i należącym do tego damom publiczne podziękowanie za ich poświęcenie się dla cierpiącéj ludzkości.

## 19.
## Przedstawienie do Rządu względem żebraków.

Uchwałą z dnia 2 Kwietnia 1862. postanowiono uczynić przedstawienie do Wysokiego Rządu krajowego

względem zapobieżenia żebractwu obcych włóczęgów przez Władze właściwe. Przedstawienie te wypracowane i poparte istniejącemi przepisami przez pełniącego na ów czas obowiązki Vice-Prezesa Karola Zbyszewskiego i podane Wysokiemu Prezydium Komisyi Namiestniczej dnia 9 Kwietnia 1862. do L. 280, miało na celu ułatwienie środków do tego prowadzących tak co do ubogich miejscowych jako téż, i to szczególnie dla tego co do obcych żebraków, ponieważ w miarę jak się liczba miejscowych ubogich w Domu przytułku i pracy umieszczonych zmniejsza, obce żebraki ich miejsce zajmują i mieszkańców miasta Krakowa w tém mniemaniu utrzymują, iż zakład nasz co do miejscowych ubogich jest bezskutecznym, bo się zawsze żebracy po Krakowie włóczą. Udawano się pod dniem 28 Lipca i 5 Września 1864. do L. 483 i 564 do Prezydyum Magistratu tutejszego o przyspieszenie zarządzenia przedstawionych środków, lecz dotąd bezskutecznie, z przyczyn od zakładu niezawisłych.

## 20.

## Nauki religijno-moralne w zakładzie.

Co się tyczy miejscowych ubogich w Domu przytułku i pracy umieszczonych, polepszeniem ich losu nie tylko pod względem fizycznym, lecz szczególnie pod względem moralnym zajęto się od samego założenia zakładu. W pierwszych więc miesiącach i przeszło lat trzy ksiądz kanonik Wilczek i ksiądz dziekan Serwatowski pierwszy co Niedziela a drugi co Piątek z wielką gorliwością udzielali nauk religijnych, dopokąd innemi duchownemi zatrudnieniami zajętymi nie zostali. Potém postarano się o innych duchownych z grona Ojców Karmelitów, lecz gdy zakonnik dawaniem nauki religijnéj

zatrudniony Kraków opuścił, natenczas Prezydujący Zbyszewski udał się wskutek uchwały Rady ogólnéj z dnia 12. Października 1864. do wikarego Apostolskiego Najprzewielebniejszego księdza Gałeckiego biskupa Amatejskiego z prośbą o pozwolenie OO. Reformatom i innym zakonnikom nauczania ubogich zakładowych, do któréj tenże ksiądz biskup chętnie się przychylił, i dla użytku ubogich trzydzieści książek do modlenia się darował. Od tego czasu wykład nauki religijnéj regularnie co Niedziela odbywa się. Postanowiono na posiedzeniu z dnia 26. Października 1864. księżom tą nauką zajętym wyznaczać od czasu do czasu remuneracyą odpowiednią i trudom duchownych i żamożności kasy zakładowej, lecz przez to niezdołano do tego doprowadzić, aby w myśl §. 28. Statutu ci duchowni po kilka razy w tygodniu, tudzież co Niedziela i Święto naukę wiary wykładali, i dla tego gdy wszyscy dotąd uproszeni duchowni wymawiają się obowiązkami powołania swego, do których przyjętymi zostali, zachodzi nieodzowna potrzeba utrzymywania własnego płatnego kapelana, któryby się wyłącznie i bezustannie ubogimi Domu przytułku i pracy opiekował.

## 21.

## Urządzenie registratury, uporządkowanie aktów i mianowanie Sekretarza.

W miesiącu Kwietniu 1862. wyjechał książę Stanisław Jabłonowski z Krakowa do swoich dóbr, a na Prezydującego w radzie ogólnéj obrany został tymczasowo Vice-Prezes Karol Zbyszewski. Pierwszém zatrudnieniem jego było wprowadzić porządek wewnętrzny w aktach i registraturze. W miarę jak sprawy zakładu coraz bardziéj

się zwiększały, i skuteczniejszéj pomocy tak w utrzymaniu ksiąg zakładu, jako też i w załatwianiu spraw w drodze korespondencyi wymagały—postanowiono uchwałą z dnia 30. Kwietnia 1862. — na miejsce pisarza do odpisywania tych korespondencyi przyjętego, zamianować Sekretarzem p. Rudolfa Nowaka urzędnika magistratualnego z miesięczną remuneracyą 10 złr. w. a. Gdy się jednak okazało, iż ten urzędnik za nadto był zatrudnionym sprawami Magistratu, aby mógł podołać zatrudnieniom w zakładzie według §. 25 statutu, przeto w skutek uchwały z dnia 24. Września 1862. rozpisano konkurs na tę posadę. Tymczasem zastępował urząd ten pan Tomasz Czech bezpłatnie, aż do zamianowania pana Józefa Rychlickiego teraźniejszego prowizorycznego Sekretarza, które dnia 22. Października 1862. nastąpiło. Na posiedzeniu z dnia 24. Września 1862. przedstawił Prezydujący Zbyszewski wypracowaną przez siebie instrukcyę dla Sekretarza zakładu, którą w zupełności przyjęto. Według téj instrukcyi sprawował Sekretarz swój urząd, aż do 1. Listopada 1864., od którego czasu z powodu, iż na posiedzeniu z dnia 12. Października 1864. postanowiono płacę Sekretarza na 30 złr. w. a. miesięcznie podwyższyć a za to przy wzroście spraw zakładu zatrudnienie Sekretarza odpowiednio powiększyć, nowa przez Prezydującego wypracowana, a na posiedzeniu z dnia 9. Listopada 1864. przyjęta instrukcya stała się teraz obowiązującą.

## 22.

## Raport dzienny o stanie ubogich.

Powiększająca się liczba ubogich w zakładzie, a z nią wzrastająca potrzeba wiedzenia codziennego stanu tak ich liczby i ich zatrudnienia w zakładzie, jako i po za

obrębem jego, spowodowała Prezydującego Zbyszewskiego do ułożenia i przedstawienia Radzie ogólnéj raportu codziennego o stanie osób w domu przytułku i pracy znajdujących się. Raport ten zawierający w sobie spis wszystkich ubogich po imieniu i nazwisku, tudzież wykaz wiele ich było każdego dnia każdego miesiąca w ogólności, i jak szczegółowo zatrudnionymi lub téż do służby, lub do rzemieślników na próbę wysłanymi byli, któren z nich zbiegł, umarł, którego zaś do Magistratu na ukaranie albo do szpitala odesłano lub téż uwolniono, został na posiedzeniu Rady ogólnéj rozbierany, uchwałą z dnia 16. Lipca 1862. przyjęty i od 1. Sierpnia 1862. zaprowadzony; w celu zaś odpowiedniego prowadzenia tego raportu Prezydujący wydał instrukcyę dla Inspektora zakładu, która przez Radę ogólną dnia 13. Sierpnia 1862. przyjętą, Inspektorowi zakładu natychmiast wydaną i Wizytatorom jako téż i Szanownym Członkom Wydziałów do wiadomości i każdo-razowego przejrzenia lub sprawdzania tego raportu udzieloną została.

Raport ten na cały rok zszyty i złożony, tworzy pogląd ogólny na wszystkie zmiany jakie w ciągu całego roku z ubogimi zakładu zaszły, stanowi niejako dokument objaśniający całoroczny ich pobyt i zachowanie się ich w zakładzie, i ułatwia przepisany §. 36 statutu wykaz liczby ubogich i żebraków w ciągu roku do zakładu przyjętych. Jakoż za pomocą tego raportu łatwo zdołano umieścić w sprawozdaniach z lat ubiegłych jako i w teraźniejszém następujący:

## Stan ubogich
### w domu przytułku i pracy.

| | z roku 1861. na 1862. | | | w roku 1863. | | | w roku 1864. | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Mężczyzn | Kobiet | Razem | Mężczyzn | Kobiet | Razem | Mężczyzn | Kobiet | Razem |
| W ciągu lat 1862, 1863, 1864, przebywało w zakładzie ubogich . . . . . | 68 | 86 | 154 | 117 | 134 | 251 | 125 | 140 | 265 |
| Z tych umarło . . . . | 3 | 8 | 11 | 5 | 4 | 9 | 7 | 9 | 16 |
| Uwolniono z zakładu w skutek pozostania w służbie . | 14 | 17 | 31 | 38 | 46 | 84 | 14 | 29 | 43 |
| Odesłano do domu roboczego w Lwowie na służbę i do rzemieślników . . | 6 | 6 | 12 | 25 | 70 | 95 | 27 | 51 | 78 |
| Zbiegło ze służby z roboty lub z zakładu . . . . | 11 | 5 | 16 | 18 | 20 | 38 | 17 | 10 | 27 |
| Chorych zostało w Szpitalu | 3 | 3 | 6 | 1 | 5 | 6 | 3 | 7 | 10 |
| Zostało u rzemieślników lub w służbie . . . . . . | 3 | — | 3 | 1 | 7 | 8 | 5 | 1 | 6 |

## 23.
### Wychowanie dzieci.

Wychowanie dzieci tymczasowo do domu przytułku i pracy przesyłanych zajmuje ciągle tak wydział gospodarczy, mający nadzór nad wszystkimi ubogimi, jako téż i Radę ogólną. Aby te dzieci ile można zatrudnić i uczyć, a przez to oddalać od społeczeństwa z osobami złego wychowania, złego życia a zatém i od zgorszenia, postanowiono chłopców oddawać do Józefitów, a dziewczęta do ochronek lub klasztorów trudniących się ich wychowaniem. Jakoż za staraniem Radcy Bernowskiego umieszczono przy końcu roku 1862 trzech chłopców u

Józefitów. Od miesiąca Grudnia 1863. posyłano w skutek uchwał Rady ogólnéj z dnia 30. Września, 11. i 25. Listopada 1863 za pośrednictwem Członka Rady ogólnéj Księdza Fabijana Webelona OO. Domikanów, pięć dziewcząt do Felicyanek. W roku 1864 w skutek uchwał Rady ogólnéj z dnia 3 Sierpnia i 28. Września uzyskano metryki siedmiorga dzieci przeznaczonych do zakładów naukowych, które za pośrednictwem Członka Rady ogólnéj Kamieńskiego, ubrane w odzież zimową do ochronki I. i II. posyłają się i tam dzień cały przebywają. Starszą młodzież starano się w skutek uchwały z dnia 30. Grudnia 1861 oddawać do terminu i rękodzielników, u których jeżeli się dobrze sprawują, dalej pozostają, i z zakładu jako poprawieni i stałe utrzymanie mający, uwolnionemi bywają.

Ile ubogich w skutek pozostania ich w służbie, z zakładu uwolniono, opisany pod liczbą 22 stan ubogich wykazał, i tym sposobem cel moralny domu przytułku i pracy, oddając podupadłych ubogich, powracających do poczciwej pracy społeczeństwu, stopniowo będzie mógł być osiągniętym.

## 24.

## Zbiegostwo ubogich.

Pomimo wszelkich usiłowań tak Rady ogólnéj jako i Wydziałów domu przytułku i pracy, aby pobyt ubogich w tym zakładzie umieszczonych uczynić znośnym, dogodnym i użytecznym, zdarzają się wypadki, iż przesłani z Magistratu ludzie złego życia i złéj woli, starają się ztąd wszelkiemi sposobami wydobyć, aby swoim nałogom bez przeszkody oddać się mogli. Ztąd pochodzą dość częste zbiegostwa; 1. przez nadużycie urlopów, 2. przez

ucieczkę z zakładu, 3. z roboty poza obrębem zakładu, a nawet 4. i z Kościoła, do którego ubodzy co Niedziela i Święto wysyłanymi bywają.

W celu zapobieżenia temu złemu postanowiono co do wypadku pierwszego wszelką w wydawaniu urlopów zachować ostrożność, albowiem w myśl §. 34 statutu nie tylko uchwałą z dnia 2. Kwietnia 1862 ograniczono przełożonego wydziału gospodarczego w wydawaniu urlopów, choćby na krótki czas, tylko co do osób o zbiegostwo i złe sprawowanie się nieposzlakowanych, lecz oraz postanowiono, aby Wydział gospodarczy w każdym razie żądanego urlopu przekonał się z księgi zachowania się ubogich, o ile im urlop przez Wydział sam, lub ubogim którzy już pierwéj zbiegali, przez Radę ogólną wydanym być może. Na wniosek Prezydującego przedstawiającego listę ubogich, którzy przez pijaństwo i zbiegostwo rzeczy zakładowe utracili i przez to żadnych urlopów do miasta otrzymać, ani na robotę poza obrębem zakładu wysyłanymi być nie powinni, postanowiono uchwałą z dnia 29. Kwietnia i 13. Maja 1863, listę konduity ubogich na ścianie w kancelaryi umieścić, i do niej kwalifikujących się wpisywać, książkę czarną sporządzić i do niej tych, którzy po trzykroć magistratualnie karani byli, zapisywać, to zapisanie na karcie ich w księdze właściwej zamieścić i posyłać ich za karę do czyszczenia ulic pod okiem straży ogniowéj; wymazanie zaś z księgi czarnéj równie jak i zapisywanie do niej tylko przez Prezydującego po uchwale Rady ogólnej uskuteczniać. Dalszą uchwałą z dnia 11. Listopada 1863. polecono Inspektorowi zakładu, aby sam nigdy choćby na najkrótszy czas ubogim z zakładu wychodzić nie pozwalał, wyjąwszy tych, którzy urzędników zakładu zastępują.

Urlopy za granicę Państwa Austryackiego uchwałą

z dnia 6. Lipca 1864 bezwzględnie zakazane zostały, jeżeli proszący legalnym paszportem rządowym upoważnienia swego do wyjazdu za granicę nie udowodni.

Co do wypadku ucieczki z zakładu polecono w skutek uchwały z dnia 17. Czerwca 1863. Inspektorowi zakładu, aby ile możności najściślejszy nadzór nad wychodzącymi do roboty zachował, zbiegłych zaś i po mieście błąkających się przez ludzi zakładowych na zaufanie zasługujących do zakładu odprowadzać kazał. Gdyby tacy się nie znajdowali, polecone ma Inspektor przedłożenie Prezydującemu raportu na piśmie, któren Magistratowi do wyśledzenia zbiegłego i rzeczy przez niego zatraconych odstąpiony bywa. To samo postępowanie zachowuje się co do uciekających z roboty, gdyż początkowe polecenia, aby zamawiający robotników sami po nich przysyłali i nazad odprowadzali, stały się niewykonalnemi, inne zaś środki ku zapobieżeniu zbiegostwu do zupełnego uregulowania domu przytułku i pracy odłożyć musiano, i tylko co do zbiegostwa ubogich z kościoła uproszono Magistrat o przysyłanie dwóch pachołków straży ogniowéj do pilnowania ich przy wychodzie z zakładu, tudzież przy powrocie z kościoła do zakładu. Równie jeszcze uchwałą z d. 25. Września 1861. polecono Inspektorowi, aby dla zapobieżenia ucieczkom z zakładu w ogólności, wieczorem furtkę zakładową wcześnie i ściśle zamykał; następnie ocierniono część parkanu na miejscu, w którém przez tenże do ościennego ogrodu przesadzali, a Członek Rady ogólnéj Lipiński własnym kosztem postawił drugie sztachety, ogradzające dziedziniec zakładu przed mieszkaniem Inspektora, aby utrudnić wychód ubogich z zakładu pod pozorem chodzenia do studni po wodę, i aby Inspektor w tym ogrodzeniu snadniéj mógł przedsięwziąść rewizyę

ubogich powracających do zakładu, o donoszenie trunków podejrzanych.

W celu zapobieżenia zbiegostwu ubogich zakładowych w ogólności, postanowiono na wniosek Członka Rady Sanderskiego uchwałą z dnia 20. Listopada 1861. oznaczyć zwierzchnie szaty ubogich głoskami niebieskiego koloru D./p. p. jako do Domu przytułku i pracy należących; a w końcu na wniosek vice-prezesa Lipińskiego, postanowiono uchwałą z dnia 25. Stycznia r. b. zaprowadzić drukowane kartki, któremi każden ubogi wychodzący do miasta wykazać się ma, jako za wiadomością inspektora z zakładu wyszedł, ponieważ i ze znakami na sukniach ubodzy zakładowi wychodzili samowolnie, a zapytani o przyczynę chodzenia po mieście odpowiadali, iż są w mieście do roboty zamówieni.

Nakoniec gdy zbiegostwo z zakładu i tę miało ponętę, iż zbiegi udając się na Kazimierz, suknie zakładowe żydom za trunki zastawiali lub sprzedawali, przeto na przedstawienie Rady ogólnéj z dnia 12. Listopada 1862. do liczby 649 wydał magistrat miasta Krakowa pod dniem 21. Listopada 1862. do l. 19953. obwieszczenie, zakazujące publiczności a szczególnie starozakonnym tandeciarzom i szynkarzom nabywania odzieży lub obuwia zakładowego, inaczéj nabywcy staną się winnymi wykroczenia §. 477. kodeksu karnego przewidzianego, i na mocy paragrafu tego do odpowiedzialności pociągani będą. Jakoż środek ten nie okazał się bezskutecznym, kiedy już kilka razy wartość tych rzeczy od wynalezionych i o to przekroczenie przekonanych nabywców wyegzekwowano.

## 25.

## Karanie winnych.

W celu odpowiedniego ukarania ubogich zakładowych za zbiegostwo, utratę odzieży, obuwia, lub za popełnione w zakładzie excessa, przysłuża według §. 19. statutu władza dyscyplinarna prezydującemu w Radzie ogólnéj, któren w skutek raportu inspektora zakładu mniejsze kary wymierza w zakładzie, za większe zaś wykroczenia przeséła winnych do Magistratu. Pod tym względem postanowiono uchwałą z dnia 24. Września 1862. w przeséłaniu winnego do Magistratu żądać zwrotu jego do zakładu, aby przez pomyłkę jakto się zdarzało, na żebractwo wypuszczonym nie był, a w skutek uchwały z dnia 17. Grudnia 1862. żądać wyraźnie ukarania w drodze dyscyplinarnéj, jeżeli nie zachodzi potrzeba ukarania winnego według kodeksu karnego.

## 26.

## Uwolnienie dobrze się sprawujących ubogich.

Wzmiankowane w §. 34. statutu uwalnianie ubogich zakładu, dzieje się za pomocą karty uwolnienia magistratualnéj, która w skutek uchwały Rady ogólnéj z dnia 26. Lutego 1862. w aktach zakładu zachowuje się. W podaniu o uwolnienie ma być według żądania Magistratu z dnia 14. Lipca 1862. do l. 10833. wyjaśnione sprawowanie się dobre przez czas pobytu w zakładzie, sposób zabezpieczający dalsze utrzymanie ubogiego i miejsce pobytu jego po uwolnieniu z zakładu, co w skutek uchwały z dnia 16 Lipca 1862. zawsze w przedstawieniach zakładu się podaje, a na wniosek pana Seidlera burmistrza miasta Krakowa, wydział go-

spodarczy w skutek uchwały z dnia 1. Czerwca 1864. zanim przedstawienie Rady ogólnéj w tym przedmiocie uczyni, pierwéj przekonać się ma nietylko o rzeczywistym pobycie w służbie zostających osób i ich dobrém sprawowaniu się, ale nadto w miarę zachodzącéj potrzeby i o konduicie samych służbodawców dla osądzenia o ile ich świadectwa na wiarę zasługują. Nakoniec na wniosek prezydującego postanowiono uchwałą z dnia 23. Lipca 1862. osoby, na których zaręczenie ubodzy z zakładu uwolnionymi zostali, wtenczas do odpowiedzialności pociągnąć, jeżeli ci ubodzy za których przyzwoite utrzymanie też osoby ręczą, na żebractwie ujętemi zostały.

## 27.

## Obowiązek krewnych i opiekunów do utrzymywania ubogich do nich należących.

W wypadku osadzenia w zakładzie ubogich złego prowadzenia się na żądanie ich krewnych lub opiekunów, postanowiono wniosek pana Seidlera: iż rodzice, inni krewni i opiekunowie do utrzymania takich osób są obowiązani — uchwałą z dnia 17. Lutego 1864. jako uzasadniony przepisami prawnemi przyjąć i za obowiązujący uznać, a każde umieszczenie takich osób w zakładzie z zasiągniętą wiadomością o stanie zamożności krewnych i powinowatych, Magistratowi do dalszego zarządzenia przedstawić.

## 28.

## Księga normaliów, inne księgi i regestra.

Na posiedzeniu Rady ogólnéj z dnia 16. Lipca 1862. przedstawiono w skutek uchwały z dnia 2. Kwietnia

1862. sporządzony na wniosek Członka Rady Sanderskiego, wyciąg z uchwał Rady ogólnéj, stanowiący zbiór normaliów czyli przepisów względem zachowania się tak wydziałów jako i innych urzędników zakładu, lub saméj Rady ogólnéj w sprawach zakładu dotyczących.

Księga normaliów prowadzi się dla użytku Rady ogólnéj i znajduje się na stole kancelaryi zakładowéj. O ile zaś uchwały obowiązujące dla osobnych wydziałów wydane zostały, te w skutek uchwały z dnia 18. Czerwca 1862. z téj księgi ogólnéj w zapisy dla tych wydziałów sporządzone, przenoszą się.

Oprócz tych 4 zapisów i wzmiankowanych pod liczbą 8. 10. i 22. ksiąg, 5. darów, 6. zachowania się ubogich, tudzież 7. raportu codziennego o stanie i zatrudnieniu osób w zakładzie umieszczonych, zaprowadzone zostały w celu utrzymania porządku ogólnego w zakładzie, obok ksiąg do wydziałów należących i przy ich czynnościach wzmiankowanych, następujące księgi i regestra:

8. Dziennik podawczy;
9. Księga protokółów posiedzeń Rady ogólnéj;
10. Księga obejmująca wszystkie przedmioty dla zakładu sprawione tak w bieliźnie, odzieży jako i w sprzętach domowych, prowadzona przez inspektora zakładu;
11. Równie przez inspektora prowadzona a przez wydział gospodarczy sprawdzona księga odzieży i bielizny sprawianéj, zużywanéj lub zaginionéj; te ostatnie dwie księgi stanowią podstawę każdorocznego inwentarza;
12. Wykaz czynności wydziałom przez Radę ogólną poleconych;

13. Wykaz komisyj w szczególnych sprawach delegowanych;
14. Wykaz czynności przez Radę ogólną inspektorowi poleconych;
15. Indeks;
16. Filura doręczania odezw i zawiadomień;
17. Filura zawiadomienia o nastąpić mających posiedzeniach, do któréj w skutek uchwały z dnia 17. Grudnia 1862. obwieszczenia o przedmiotach nowych i ważnych narady, załączają się;
18. Lista imienna wszystkich Członków Towarzystwa w myśl §. 8. statutu prowadzona i corocznie uzupełniana;
19. Księga wizyt dla osób zakład zwiedzających i swoje uwagi w niéj zapisujących;
20. Księga czarna zawierająca spis ubogich najgorzéj się sprawujących; nakoniec
21. Księga ułatwiająca porozumienie się wydziałów tak między sobą jako i z prezydującym w Radzie ogólnéj.

## 29.

## Pierwsze sprawozdanie.

Dnia 30. Sierpnia 1862. ogłoszono pierwsze sprawozdanie z dochodów i wydatków zakładu, za czas od miesiąca Lipca 1861., w którym zakład otworzonym został, po koniec Czerwca 1862. Drugie sprawozdanie obejmowało drugie półrocze 1862. Trzecie zaś i czwarte sprawozdanie wydano za cały rok 1863. i 1864. a treść tych sprawozdań zawartą jest w czynnościach tu wzmiankowanych Rady ogólnéj, jako też i pojedynczych wydziałów, które następnie odczytanemi zostaną.

## 30.
### Stróże zakładu.

Na wniosek Radcy Magistratu Bernowskiego postanowiono uchwałą z dnia 19. Listopada 1862. urządzić stancyą dla dwóch pachołków do pilnowania zakładu w nocy, z powodu powtarzających się kradzieży, które częścią wykonane, częścią téż zawczasu odkryte zostały. Gdy zamiar ten dla szczupłości miejsca uskutecznionym być nie mógł, zaprowadzono tymczasową stróżę, poprzednią uchwałą z dnia 13. Sierpnia 1862. postanowioną, przez utrzymywanie dwóch psów, jednego od frontu domu zakładowego, a drugiego w tylnym ogrodzie, do którego złodzieje kilka razy się zakradali.

## 31.
### Rewizya instrukcyi.

Z początkiem roku 1864. urządzono stanowczo wydział pracy i uzupełniono liczbę kollektorów, a gdy Towarzystwo Domu przytułku i pracy starało się obok załatwiania spraw bieżących ile możności zakład ten w pojedynczych wydziałach rozwijać, postanowiono na wniosek prezydującego uchwałą z dnia 14. Grudnia 1864. z końcem każdego roku czytanie i rewizyą wszystkich instrukcyj odbywać, ażeby w skutek nabytego w ciągu całego roku doświadczenia, lub téż zmiany okoliczności, to co w tych instrukcyach niepotrzebném się stało, opuszczoném, lub téż w sposób odpowiedni zaprowadzoném zostało to, co dotąd nie istniało, czyli téż inaczéj odbywać się winno.

## 32.
## Zakaz donoszenia trunków do zakładu.

Gdy pomimo wszelkich środków ostrożności, ubodzy zakładowi powracający z roboty w mieście, zdołali często przekradać trunki do zakładu, zkąd kłótnie i inne nieprzyzwoitości powstawały, przeto prezydujący wydał zakaz donoszenia trunków do zakładu i polecił inspektorowi rewizyę ścisłą powracających robotników w dziedzińcu sztachetami ogrodzonym.

## 33.
## Zachowanie się ubogich względem dziesiętników i dziesiętniczek.

Przy tém upomnieni zostali ubodzy zakładowi, aby we wszystkich sprawach tyczących się porządku, czystości tudzież zachowywania się przyzwoitego i moralnego, posłusznymi byli dziesiętnikom a kobiety dziesiętniczkom, pod zagrożeniem kary odpowiednéj; któreto rozporządzenie uchwałą Rady ogólnéj z dnia 25. Stycznia r. b. zatwierdzoném i tak u mężczyzn jako i u kobiet na drzwiach każdéj sali przybitém zostało. Nakoniec:

## 34.
## Ostateczne prace rady ogólnéj.

Po zatwierdzeniu statutu organicznego ułożono program postępowania na Zgromadzeniu pełném, regulamin obrad tak Zgromadzenia pełnego jako i Rady ogólnéj, niniejsze sprawozdanie i opartą na projekcie przez członka rady ogólnéj Antoniego Kamieńskiego wypracowanym, ustawę dla Komitetu Dam, która Szanownemu Zgromadzeniu pełnemu według §. 31. statutu do zatwierdzenia przedstawioną będzie.

## 35.

### Czynności wydziału Gospodarczego.

Według ustępu 2. i 8. tego sprawozdania Wydział Gospodarczy trudnił się z początku wszystkiemi sprawami zakładu, dopokąd przy dalszym rozwoju téj instytucyi sprawy samego tego wydziału nie wzrosły do tego stopnia, iż załatwianie spraw innych wydziałów przez tenże wydział, stało się niepodobném.

Same czynności wydziału tego §. 22. statutu objęte, dają mu aż nadto do czynienia, aby mógł innym zatrudnieniom podołać. Dla tego wydział ten odbywa swe posiedzenia dwa razy na tydzień.

Wcelu utrzymania porządku w tym wydziale, zaprowadzone zostały następujące książki i rejestra:

1. Księga obejmująca dochody zakładu, o ile te przez wydział gospodarczy przechodzą, tudzież wydatki z rachunków tego wydziału a mianowicie z kwitów rachunkowych wyciągnione.
2. Księga protokółów posiedzeń tego wydziału.
3. Księga zawierająca wszystkie przedmioty dla zakładu sprawione tak w bieliznie, odzieży jako i w sprzętach domowych.
4. Rejestr odzieży i bielizny sprawionéj i zużywanéj lub zaginionéj.
5. Wykaz dostarczonego chleba.
6. Przychód i rozchód codzienny chleba.
7. Wykaz osób po $1\frac{1}{2}$ funta chleba dostających.
8. Wykaz dostarczonego mięsa.
9. Wykaz przychodu i rozchodu ziemniaków i kapusty.
10. Księga kontroli żywności.

Najważniejszym artykułem żywności jest rozdawanie chleba pomiędzy tylu ubogich, i ten téż najwięcéj kosz-

tuje. Uchwałą z dnia 7. Sierpnia 1861. postanowiono dawać ubogim na śniadanie pół funta, a przy obiedzie funt chleba wiedeńskiéj wagi; lecz już dnia 6. Listopada tego roku uchwalono dawać krawcom męzkim, praczkom i za domem pracującym po 1 ½ funta, innym zaś tylko po funcie chleba na dzień. — Uchwałą z dnia 13. Sierpnia 1862 Rada ogólna z powodu że zostający w zakładzie szewcy i krawcy przez cały rok bezprzestannie pracują, postanowiła udzielić im w Niedzielę i Święta po 1 ½ funta chleba. Gdy jednak późniéj krawcy często bez zatrudnienia zostawali lub za prace dla stron wykonane osobne wynagrodzenie odbierali, postanowiono uchwałą z dnia 8. Marca r. b. wtenczas tylko im po 1 ½ funta chleba wydawać, jak dla zakładu naszego lub dla innych zakładów dobroczynnych bezpłatnie pracują. Dostarczanie chleba odbywało się za pomocą offert piekarzy miejskich, z którymi wchodzono w układy. Zpoczątku płacono po 5 ½ kr. za funt chleba, późniéj uzyskano cenę po 5 kr. daléj po 4 ¾ kr. za którą pan Józef Bartel najdłużéj i z wielkiém zadowolnieniem zakładu chléb dobry dostarczał; lecz gdy od żadnego piekarza miejskiego niższéj nad wzmiankowaną w ustępie 13. cenę chleba po 3 kr. za funt wiedeński ani uzyskać ani téż żądać nie można było, układ w tym celu z fabryką młyna parowego w Tenczynku zawarty został, i trwa dotąd od 1. Lipca 1864.

Wydawanie innych artykułów żywności do kuchni w miarę liczby ubogich, było od początku przedmiotem troskliwych usiłowań zakładu, aby w téj mierze jak największą zaprowadzić oszczędność. Należy zawdzięczyć gorliwości Dam komitetowych wszystko, cokolwiek pod tym względem uzyskaném zostało. Pani Zebrowska trudniła się zakupywaniem żywności, a pani Ilming zaprowadziła z samego początku wymiar, według którego

każden artykuł żywności na pewną ilość osób wydaje. Komissya w celu bliższego rozpoznania tego wymiaru delegowana, uznała wymiar ten za sprawiedliwy a Rada ogólna postanowiła uchwałą z dnia 12. Marca 1862. przy tym wymiarze pozostać. Wniosek członka wydziału Sanderskiego względem wydawania żywności, odesłany do wydziału skarbowego pod względem wymiaru i kontroli żywności, doprowadził do uchwalonego pod dniem 21. Maja 1862. wydzielania jéj w proporcyi zmniejszonéj dotąd zachowywanéj, tylko postanowiono wydawanie kapusty po zakupieniu nowego zapasu według propozycyi powyższego członka na wagę zaprowadzić. Z końcem każdego roku wydaje wydział skarbowy wykaz wszystkich wiktuałów zakupionych i w przeciągu roku spożytych, dla dochodzenia przyczyn różnicy jaka między ilością kupionych a wydanych wiktuałów zachodzi. W celu porządnego prowadzenia téj kontroli żywności, Rada ogólna uchwaliła pod dniem 11. Marca 1863. zarządzić z końcem każdego miesiąca przegląd wiktuałów przez wydział gospodarczy, któren remanenta znalezione wydziałowi Skarbowemu przekaże. Na wniosek Prezydującego przestano przedstawiać Radzie ogólnéj z końcem każdego miesiąca wykaz codziennego wydawania wiktuałów w zakładzie, w celu obliczenia, ile żywienie każdéj osoby w zakładzie, w ubiegłym miesiącu kosztowało, lecz oraz postanowiono uchwałą z dnia 16. Marca 1864. te miesięczne wykazy, w których każden dzień miesiąca z ilością osób i z wszystkiemi artykułami wydanéj żywności są zapisane, oddawać wydziałowi skarbowemu do zaciągnienia w księgach właściwych, aby z niego otrzymać ewidencyę wydatków do rocznego sprawozdania potrzebną. Nakoniec nowa komisya była w roku 1864. delegowana do rozpoznania wymiaru wiktuałów przez inspektorową zakładu zakwestyonowanego,

w skutek któréj tylko zmiana w wydawaniu kaszy perłowéj zaszła, lecz za to nowy wykaz wydawania żywności w ten sposób sporządzony został, iż ilość wiktuałów na każdą pojedynczą osobę w progresyi arytmetycznéj do osób dziesięciu wyrachowano, aby przez mnożenie dziesiątków z dodaniem pojedynek wymiar ułatwić i do każdéj ilości osób natychmiast zastósować. Nakoniec po zatwierdzeniu statutu postanowiono uchwałą z dnia 22. Lutego b. r. udać się do władzy właściwéj z prośbą o bezpłatne wydawanie soli dla zakładu, a przedstawienie w téj mierze dnia 6. Marca r. b. pod L. 117 do prezydyum Magistratu podane zostało.

Uchwałą z dnia 25. Lutego 1862. zakazano noszenia obiadów robotnikom zakładowym po za dom przytułku, wyjąwszy, gdyby kto własnych ludzi z naczyniem po obiad przysyłał. Wszyscy ci robotnicy muszą obiad w zakładzie pożywać, aby go za trunki nie zamieniali.

Co do odzieży postanowiono dnia 21. Sierpnia 1861. wszystkie rzeczy zakładowe w jedném miejscu na pułkach w komorze urządzonych złożyć, rzeczy zaś ubogich po ich ubraniu w odzież zakładową osobno przechowywać. Według uchwał z dnia 21. i 28. Sierpnia 1861. poznaczono i ponumerowano bieliznę i odzież zakładową, aby zatraceniu ich zapobiedz, a sprzedane w mieście łatwiéj wynaleść można, na wniosek zaś Członka Rady Sanderskiego postanowiono uchwałą z dnia 10. Września 1862. dla łatwiejszego poznania, którzy ubodzy najęci do roboty, w mieście żebraniny się dopuszczają, — na sukniach ich wełnianych nad zwykłą ich oznaką D. p. p. wyszyć numer porządkowy, a na sukniach płóciennych i drelichowych liczby porządkowe atramentem do znaczenia wypisać. Z powodu przedstawienia wydziału gospodarczego, iż Dyrekcya szpitala św. Łazarza odzież zakładową po

zmarłych w szpitalu zatrzymuje, postanowiono dnia 24. Września 1862., ludzi zakładowych do szpitala w ich własnych sukniach odsyłać. Pod dniem zaś 19. Listopada 1862. uchwalono zatrzymywać odzież własnością tych ubogich będącą, którzy zbiegłszy po nią się zgłaszają, lecz odzież zakładową podczas ucieczki zatracili. Zresztą w każdym razie utraconéj lub zastawionéj przez ubogich odzieży uprasza się Magistrat o jéj wyśledzenie, odebranie, i ukaranie winnych tak utraty jako i jéj nabycia. Wrazie wyjścia ubogich za urlopem, mają według uchwały z dnia 16. Lipca 1862. ci, co na parę godzin wychodzą, używać odzieży zakładowéj, zaś urlopowani na dłuższy czas swoich własnych sukien. Uchwała z dnia 11. Lutego 1863. aby materyały na odzież i obuwie dla zakładu drogą licytacyi publicznéj dostarczane były, stała się dotąd bezskuteczną.

Wszystkie przedmioty zakupna dla zakładu potrzebne wydział gospodarczy sprawia, a w kupnie wiktuałów szczególniejszéj doznaje pomocy członka Rady ogólnéj Zebrowskiego, któren w téj mierze nie tylko wyręcza żonę swoją wyżéj wspomnioną Damę komitetową, lecz także ile możności stara się być zakładowi użytecznym. Każdego miesiąca składa rachunki z wydatków na potrzeby zakładu łożonych, od założenia aż do tego czasu, członek Rady ogólnéj, zastępca Przełożonego wydziału gospodarczego i teraźniejszy Vice-Prezes Lipiński z wzorową pilnością i dokładnością. Rachunki te sprawdzone przez wydział skarbowy składają się w kasie zakładowéj a z tych kwity przejrzane w księgach właściwych zapisane, i do żadnego więcéj użytku niepotrzebne, od czasu do czasu umarzają się, aby miejsca w aktach szczupłéj kasy zakładowéj nie zabierały.

Opał zakładu będąc jedną ze znaczniejszych rubryk

wydatku tém większą zwracał uwagę wydziału gospodarczego i Rady ogólnéj na siebie, ile że wydawanie węgla kamiennego i drzewa, powierzone Inspektorowi zakładu, wymagało przekonania, czyli z tym przedmiotem wydatku zupełna zachowuje się oszczędność. Uproszono więc Magistrat tutejszy o zarządzenie wyrachowania technicznego ilości opału w zakładzie całym, w skutek czego okazało się iż według wyrachowania Pana Barańskiego budowniczego miejskiego do ogrzania domu, w którym ubodzy są umieszczeni, wraz z kancelaryą zakładową potrzeba węgla sąg $7\frac{1}{2}$ a najwięcéj w ostréj zimie 9, drzewa zaś $6\frac{1}{2}$. Do oznaczenia ilości węgla i drzewa pod kocioł parowy do kuchni i pralni, polecono Sekretarzowi zakładu aby przez cały tydzień wydawał węgle i zapisywał każdego dnia ich wydatek. Ztąd się okazało, iż według wyrachowania na posiedzeniu z dnia 9. Grudnia 1863 uczynionego, zachodziłaby potrzeba wydatku rocznego 3 sąg do prania, a do gotowania w kotle parowym i do czyszczenia kotła około 8 sąg 18 centnarów, coby dało roczną ilość między 18 a 21 sągami węgla. Gdy ta jednak w roku 1863. tylko 16 sąg, roku zaś 1864. w którego ostatnich miesiącach Listopadzie i Grudniu zimno było bardzo dotkliwém, 22 sąg wynosiła, przeto z tym artykułem dotąd żadnego nadużycia nie spostrzeżono.

## 36.

## Utworzenie i czynności wydziału skarbowego.

Komitet organizujący Dom przytułku i pracy postarał się najprzód o umieszczenie kasy zakładowéj w kasie miejskiéj, w któréj dotąd a to tém bardziéj zostaje, ile że według §. 30. statutu, gmina miasta Krakowa przyjmuje na siebie odpowiedzialność za rzetelny zarząd pie-

niądzmi kasy zakładowéj, jak długo kasa ta obok kasy miejskiéj i przez urzędników miejskich prowadzoną będzie.

Wzmiankowane w ustępie 7 urządzenie ksiąg kasowych zakładu, sprowadziło potrzebę nadania przepisu, według którego księgi te prowadzone być mają, tudzież ustawy przepisującéj całe postępowanie Kasyera Domu przytułku i pracy. W skutek więc uchwały z dnia 25. Września 1861 wypracowana Instrukcya dla kasyera zakładu przez członka Rady ogólnéj Zbyszewskiego, i rozbierana przez ustanowioną do tego Komisyą, uchwałą z dnia 30. Października przyjętą i natychmiast Kasyerowi wydaną została.

Wciągu téj pracy, wniósł członek Rady ogólnéj Zbyszewski projekt utworzenia wydziału skarbowego do czuwania nad zachowaniem instrukcyi kasowéj i utrzymywania w porządku rachunków zakładowych, a po zatwierdzeniu tego wniosku na posiedzeniu Rady ogólnéj z dnia 9. Października 1861., przeszedł z wydziału gospodarczego do wydziału skarbowego, którен jako przełożony wydziału do 29. Kwietnia 1863 r. sam prowadził i wedle potrzeb czynności skarbowych urządzał. W skutek nabytego w téj pracy doświadczenia przedłożył Prezydujący późniéj Zbyszewski na posiedzeniu z dnia 16. Lipca 1862. wypracowaną przez siebie instrukcyą dla wydziału skarbowego, którą w całéj swéj osnowie przyjęto i wydziałowi skarbowemu pod dniem 28. Kwietnia 1863 to jest wtenczas wydano, jak ten wydział całkiem uorganizowany, oddany został członkowi Rady ogólnéj Marfiewiczowi któren dotąd prowadzeniem tego wydziału z całą gorliwością się zajmuje.

Instrukcya kasowa jest równie podstawą czynności wydziału skarbowego. Wydana stósownie do §. 30. statutu pod temi samemi zastrzeżeniami, jakie są postanowione dla kas publicznych, zawiera obok czynności

kasyera, obejmujących pobór dochodów, wypłatę wydatków asygnowanych, prowadzenie dziennika (Journalu) kasowego, kwitaryusza, księgi głównéj czyli likwidacyjnéj, dziennika podawczego, zdawanie rachunków miesięcznych i rocznych tudzież wykazywanie stanu kasy i zaległości rozmaitych upłat, - także i dla wydziału skarbowego przepisy względem sprawdzania rachunków miesięcznych i rocznych kasowych, tudzież kontroli kasy do któréj ten wydział jest obowiązany.

Osobna instrukcya dla wydziału skarbowego zawiera w sobie dokładne wyjaśnienie, jakim sposobem wydział ten, tak powyższe przepisy instrukcyi kasowéj, jako téż, i to szczególnie, §. 23 statutu organicznego wykonać ma. Jest ona niejako uzupełnieniem instrukcyi kasowéj, o ile według téj, rachunkowość zakładu nie przez urzędników kasy, lecz tylko przez członków tego wydziału utrzymaną być winna, i dla tego zawiera w sobie przepisy sprawdzania miesięcznych dzienników kasowych, rachunków wydziału gospodarczego, inwentarzy, rachunków rocznych kasowych we wszystkich ich szczegółach, daléj w celu przedstawienia obrotu funduszów zakładowych, kontrolę żywności, odzieży, opału, światła i zakupna rekwizytów, kontrolę pracy, kontrolę kasy, wypracowanie etatu rocznego, nakoniec sprawozdanie roczne z funduszów zakładu.

W celu dokładnego postępowania wydziału skarbowego według tych instrukcyi, Prezydujący Zbyszewski ułożył formy ksiąg do zapisywania dochodów i wydatków zakładu. Formy te zostały przyjęte na posiedzeniu z dnia 30. Września 1863., a księgi drukowane z rubrykami odpowiedniemi każdemu przedmiotowi dochodu i wydatku, prowadzą się od 1. Stycznia 1864. i są następujące:

1. Księga zawierająca wszystkie dochody zakładu, ze sprawdzonych dzienników miesięcznych kasy zakładowéj wypisane;

Księgi wydatków:

2. Na pensye i koszta kancelaryjne, tudzież na opał i oświetlenie.
3. Na rekwizyta, sprzęty domowe i ich reparacye.
4. Na odzież.
5. Na żywność.
6. Na koszta wydziału pracy.
7. Na wsparcie ubogich, lekarstwa i inne rozmaite wydatki.
8. Księga awansów wydziałowi gospodarczemu na potrzeby zakładu asygnowanych i przez tenże wydział wyrachowanych.

Według tych ksiąg ułatwiających ogólny pogląd na wydatki utrzymania zakładu, tudzież sprawozdanie rachunkowe z ubiegłych lat, okazał się następujący:

## Stan funduszów domu przytułku i pracy.

| | Od Lipca 1861 po koniec Czerwca 1862 | | za drugie półrocze 1862 | | w roku 1863 | | w roku 1864 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Złr. | kr. | Złr. | kr. | Złr. | kr. | Złr. | kr. |
| 1. Dotacya gminy miasta Krakowa . . . . . | 2935 | . | 866 | 66 | 1380 | . | 1440 | . |
| 2. Składki peryodyczne . | 1593 | . | 419 | 35 | 1103 | 81½ | 1171 | 26½ |
| 3. Składki jednorazowe . | 743 | 19 | 327 | 2 | 757 | 66 | 320 | 49 |
| 4. Zarobek ubogich zakładu . . . . . . . | 556 | 21½ | 864 | 66½ | 1837 | 65½ | 1806 | 69 |
| 5. Kwoty przez władzę właściwe zakładowi przysądzone . . . . | 856 | 19 | 515 | 10 | 2373 | 71 | 4296 | 87 |
| 6. Teatra, koncerta na korzyść zakładu urządzone | 273 | 80 | 3 | 81 | . | . | . | . |
| 7. Kwesty na korzyść zakładu wykonane . . . | 1941 | 22 | . | . | . | . | . | . |
| 8. Dary pieniężne . . . | 15 | . | . | . | . | . | . | . |
| 9. Rozmaite inne dochody | 2 | . | 67 | 47 | 34 | 86½ | 706 | 44 |
| Razem . . . | 8915 | 61½ | 3064 | 7½ | 7487 | 73½ | 9741 | 76½ |
| 10. Do tego pozostałości kasowe z ubiegłych lat . | . | . | 1611 | 92 | 925 | 28½ | 659 | 76½ |
| Summa . | 8915 | 61½ | 4675 | 99½ | 8413 | 2 | 10401 | 53 |

## Z tych pieniędzy wydano.

| | Od Lipca 1861 po koniec Czerwca 1862 | | za drugie półrocze 1862 | | w roku 1363 | | w roku 1854 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Złr. | kr. | Złr. | kr. | Złr. | kr | Złr. | kr. |
| 1. Na pensye i koszta kancelaryjne . . . . . | 310 | 50 | 185 | — | 380 | 75 | 360 | 27 |
| 2. „ najem mieszkania opał i światło . . | 994 | 40½ | 173 | 58 | 1249 | 75 | 1052 | 97 |
| 3. „ reparacyą sprzętów i mieszkania tudzież na rekwizyta . . . . | 629 | 48½ | 293 | 49½ | 270 | 71 | 226 | 27 |
| 4. „ odzież obuwie pranie i pościel . . . . | 2144 | 46 | 426 | 80 | 1362 | 71 | 1310 | 17 |
| 5. „ Żywność . . . . . | 3093 | 13½ | 2542 | 74½ | 4260 | 3½ | 4514 | 66½ |
| 6. „ koszta wydziału prac | — | — | — | — | 68 | 6 | 78 | 22 |
| 7. „ wsparcie ubogich . | 12 | — | — | — | 30 | — | 38 | 41 |
| 8. „ rozmaite inne nieprzewidziane wydatki . . . . . . | 119 | 71 | 129 | 9 | 131 | 24 | 18 | 75 |
| Razem . . . . | 7303 | 69½ | 3750 | 71½ | 7753 | 25½ | 7599 | 72½ |
| Po odtrąceniu tych sum od powyższych dochodów . . | 8915 | 61½ | 4675 | 99½ | 8413 | 2 | 10401 | 53 |
| Pozostały reszty kasowe . | 1611 | 92 | 925 | 28½ | 659 | 71½ | 2801 | 80½ |

które w dziennikach kasy zakładowéj wykazane, z dzienników każdego roku ubiegłego do dzienników każdego roku następującego przeniesione zostały.

## Wykaz

ważniejszych wydatków na mieszkanie, opał, światło, odzież, żywność i koszta wydziału pracy.

| Tytuł I. | w roku 1863 | | w roku 1864 | |
|---|---|---|---|---|
| | Złr. | kr. | Złr. | kr. |
| Pensye . . . . . . . . . . . . . | 330 | — | 342 | 50 |
| Koszta kancelaryjne i druki . . . . | 50 | 75 | 36 | 52 |
| | 380 | 75 | 379 | 2 |

| | w roku 1863 Złr. | kr. | w roku 1864 Złr. | kr. |
|---|---|---|---|---|
| **Tytuł II.** | | | | |
| Najem mieszkań zakładu . . . . . . | 880 | — | 880 | — |
| Opał węgla sągów 16 à 1864. 22. . . | 288 | — | 480 | — |
| Drzewa sągów 6 à 1864. 9. . . | 60 | 89 | 86 | 6 |
| Światło oleju garncy 5 à 1864. 21. . . | 9 | 95 | 36 | 85 |
| Świec łojowych fnt. 12 à 1864. 8. . . | 5 | 78 | 3 | 66 |
| „ stearyn. fnt. 6 à 1864. 8. . . | 4 | 5 | 5 | 28 |
| Knoty do lamp i zapałki . . . . . . | 1 | 8 | 1 | 12 |
| | 1249 | 75 | 1492 | 97 |
| **Tytuł IV.** | | | | |
| Odzież, obuwie, pranie i pościel: | | | | |
| Płutna szarego łokci 1860 r. 1064. 603 | 243 | 79 | 98 | 36 |
| „ białego „ 1056 „ 1478 | 231 | 35 | 320 | 93 |
| Płucienka „ 572½ „ 537¾ | 114 | 17 | 128 | 25 |
| Drelichu „ 452½ „ 108 | 117 | 49 | 28 | 62 |
| Sukna „ 238½ „ 129¾ | 267 | 49 | 137 | 90½ |
| Barchanu dla dzieci . . . . . . . | 19 | — | 21 | 90 |
| Astrachan, haman, nankin, kamlot, wata | 15 | 94 | — | — |
| Rekwizyta krawieckie . . . . . . . | 38 | 37½ | 45 | 70½ |
| Gotowe suknie i obuwie . . . . . . | 21 | 25 | 75 | 4½ |
| Materyały wyrobów szewskich skóry . | 152 | 65 | 271 | 5 |
| Rekwizyta szewskie . . . . . . . | 34 | 4 | 58 | 89½ |
| Pranie, mydła fnt. 215. 1864. 238. ług, krochmal . . . . . . . . | 76 | 9 | 81 | 46 |
| Pościel, słoma, siano . . . . . . . | 31 | 7½ | 42 | 5 |
| | 1362 | 71 | 1310 | 17 |
| **Tytuł V.** | | | | |
| Żywność. | | | | |
| Kaszy jęczmiennéj kor. 40 1864 k. 40¼ | 190 | 50 | 200 | 18 |
| „ perłowéj kor. 16 gar. 8 „ „ 20 | 150 | 75 | 198 | 25 |
| „ jaglanéj . . . . . . „ „ 8 | — | — | 88 | 25 |
| Grochu kor. 17 gar. 8 1864 k. 28¾ | 86 | 50 | 170 | 49 |
| Fasoli „ 22 „ 24 „ „ 31¼ | 125 | 36 | 181 | 5 |
| Ziemniaków „ 197 „ 24 „ „ 198¼ | 325 | 12 | 245 | 40½ |
| Kapusty kóp 102 beczek 2 „ „ 121 | 98 | 11½ | 216 | 29 |
| Soli funtów 1135 . . „ tt. 1955 | 96 | 25 | 146 | 18 |
| Mąki „ 1950 . . „ „ 1940 | 116 | 3 | 98 | 69 |
| Chleba „ 41733 . . „ „ 47611 | 2117 | 84 | 1973 | 80½ |
| Mięsa „ 2220 . . „ „ 2480½ | 408 | 4 | 446 | 46 |
| Słoniny „ 536 . . „ „ 597½ | 208 | 94 | 186 | 29½ |
| Masła „ 401½ . . „ „ 403 | 176 | 69 | 154 | 72 |
| Sadła „ 81½ . . „ „ 108 | 25 | 64 | 32 | 40 |

| | w roku 1863 | | w roku 1864 | |
|---|---|---|---|---|
| | Złr. | kr. | Złr. | kr. |
| Włoszczyzna, pieprz, cebula. ocet . . | 43 | 45 | 49 | — |
| Inne wydatki na żywność . . . . . | 90 | 81 | 118 | 27 |
| Oleju na post $4\frac{1}{2}$ garncy . . . . . | — | — | 8 | 93 |
| | 4260 | $3\frac{1}{2}$ | 4514 | $66\frac{1}{2}$ |
| **Tytuł VI.** | | | | |
| Koszta wydziału pracy. | | | | |
| Wyroby słomiane . . . . . . . . . | 15 | 45 | 18 | 90 |
| „ wiklane . . . . . . . . . | 4 | 93 | 6 | 64 |
| „ krajczane . . . . . . . . . | 46 | 80 | 52 | 68 |
| „ papierowe . . . . . . . . . | — | 88 | — | — |
| | 68 | 6 | 78 | 22 |

Do uzupełnienia tego poglądu dodać należy zestawienie ilości ludzi codziennie w zakładzie w przecięciu utrzymywanych, i kosztów na utrzymanie każdego z nich codziennie, z żywnością, odzieżą, mieszkaniem i innemi wydatkami łożonych. Liczby te otrzymane zostały przez zapisywanie każdego dnia, miesiąca i roku ilości osób w zakładzie przebywających. Suma roczna tych osób przedzielona przez 365 dni roku, okazuje ilość osób w przecięciu codziennie w zakładzie utrzymywanych, a sumą roczną tych osób przedzielona suma ogólna wydatków rocznych, daje nam w przecięciu kwotę ile utrzymanie każdego ubogiego codziennie kosztuje.

| | Suma roczna osób w zakładzie utrzymywanych | Przedzielona przez dni | Ilość osób w przecięciu codziennie w zakładzie utrzymywanych | Sumą roczną osób w zakładzie utrzymywanych | Przedzielona suma ogólna wydatków rocznych | Daje w przecięciu kwotę utrzymania ich codziennego |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Od Lipca 1861 do końca Czerwca 1862. . . . | 21016 | 365 | $60\frac{1}{3}$ | 21016 | $720002\frac{1}{2}$ | $34\frac{1}{4}$ kr. |
| W drugim półroczu 1862 | 15831 | 365 | $43\frac{1}{3}$ | 15831 | $375071\frac{1}{2}$ | $23\frac{1}{16}$ kr. |
| W roku 1863. . . . . | 35121 | 365 | $96\frac{2}{5}$ | 35121 | $775325\frac{1}{2}$ | $22\frac{1}{13}$ kr. |
| W roku 1864. . . . . | 39041 | 366 | $106\frac{2}{3}$ | 39041 | $759972\frac{1}{2}$ | $19\frac{1}{2}$ kr. |

Z tego zestawienia wynika, iż usiłowania rady ogólnéj tudzież wydziałów zakładu względem zmniejszenia kosztów utrzymania ubogich nie były bezskutecznemi.

Do głównych zatrudnień wydziału skarbowego należy czuwanie nad wpływem wzmiankowanych w §. 10 statutu funduszów do kasy zakładu, a mianowicie nad składkami przez Kolektorów zbieranemi. Stósując się do §. 27. statutu zaprowadzono najprzód arkusze drukowane do zapisywania składek peryodycznych i jednorazowych, z których zapisów lista imienna ułożoną została; późniéj podzielono miasto na dzielnice z których każda osobnemu kolektorowi powierzoną została. Według tych dzielnic zaprowadzono od 1. Stycznia 1863. zbieranie składek; lecz gdy to zatrudnienie wielu kolektorom stało się uciążliwém, a składki coraz mniéj do kasy wpływały, wyznaczono uchwałą z dnia 26. Października 1864. komisyą w celu obmyślenia skutecznych środków do odpowiedniejszego ściągania zaległości, wynalezienia sposobów za pomocą których składki pomnożyćby się dały, i ustanowienia przepisów postępowania ku zapobieżeniu zaległościom tych składek. Komisya ta złożona z Prezydującego, członków wydziału skarbowego Marfiewicza, Krywulta i Sanderskiego, tudzież z członków Rady ogólnéj Pfeifra, Seiferta, Baumgardtena i z kolektorów Tomanka i Cymblera, zgodziła się na projekt członka wydziału skarbowego Sanderskiego względem zaprowadzenia książek na składki dobrowolne, które opatrzone odezwą do mieszkańców miasta Krakowa i rubrykami do zapisywania tych składek, wszystkim właścicielom domów doręczają się, a ci albo przyjmują na siebie ściąganie składek od swoich lokatorów i ułatwiają kolektorom to zatrudnienie, albo też go nie przyjmą i pozostawią kolektorom samym zbieranie tych składek w ich domach. Przez to zaprowadzenie powyższych książek,

tymczasowa Rada ogólna spodziewając się osiągnąć większy porządek w zbieraniu składek peryodycznych stanowiących stały fundusz zakładu, zatwierdziła uchwałą z dnia 14. Grudnia 1864 r. ten projekt, a Prezydujący Zbyszewski książki te z odpowiednią odezwą zaprowadził i stósowną instrukcyą tak dla kolektorów jako i dla wydziału skarbowego wydał, według któréj zbieranie składek powyższych w tym roku odbywać się będzie. Zaległości zaś składek peryodycznych ściągają się na wniosek Pana Seidlera Burmistrza miasta Krakowa w skutek uchwały z dnia 2. Października 1861 za pomocą kartek drukowanych zawiadamiających każdego płacącego o kwocie zaległéj i doręczanych przez którego z ubogich zakładowych posiadających zaufanie Prezydującego w radzie ogólnéj. Względem zaś kontrybuentów odmawiających płacenia zaległych składek upoważniono uchwałą z dnia 26. Października 1864. Prezydującego w Radzie ogólnéj raz na zawsze, aby wątpliwych kontrybuentów do wyraźniejszego oświadczenia się wzywał, a stanowczo odmawiających, kasie zakładowéj wprost od siebie do odpisu przekazywał.

Co się tyczy innych funduszów, te kasa zakładu w miesięcznych dziennikach przychodu wykazuje, które kasyer według uchwały z dnia 18. Września 1861. za ubiegły miesiąc w połowie to jest 15. dnia miesiąca następującego radzie ogólnéj przedkłada. Kary pieniężne tak magistratualne i sądowe jako i policyjne, przyznane domowi przytułku i pracy rozporządzeniem Magistratu z dnia 11. Września 1861. do liczby 15535. nie wpływają wprost do kasy zakładowéj, tylko do kasy miejskiéj, a z téj za osobném poleceniem Magistratu do kasy zakładowéj się przenoszą jako fundusz ubogich.

W razie nagłych potrzeb zakładu Rada ogólna uchwałami z dnia 13. Sierpnia 1862. i 1. Kwietnia 1863.

upoważniła prezydującego na wniosek vice-prezesa Lipińskiego, do zaasygnowania wydziałowi gospodarczemu awansu 500 złr. i usprawiedliwienia téj asygnacyi na następującém posiedzeniu Rady ogólnéj. Gdyby zaś pieniędzy w kasie zakładowéj nie było, natenczas na wniosek pana Seidlera burmistrza miasta Krakowa i w skutek uchwały Rady ogólnéj z dnia 17. Lutego 1864. dano polecenie kasyerowi zakładu, aby w każdym razie niedoboru albo zupełnego braku pieniędzy, dla uniknienia zwłoki w otrzymaniu awansu, przed asygnacyą prezydującego udawał się do Prezydium magistratu o zarządzenie przelania kwoty najmniéj 500 złr. wynoszącéj z kasy miejskiéj do kasy zakładu.

## 37.

## Czynności wydziału pracy.

Ponieważ według §. 2. statutu odpowiedne zatrudnienie ubogich w zakładzie umieszczonych niemniéj jest celem Towarzystwa naszego, jak danie im pożywienia, okrycia i udzielanie nauki religijno-moralnéj; przeto wspomniony w ustępie 2. zarząd zakładu, a późniéj wzmiankowany w ustępie 8. wydział gospodarczy zajął się natychmiast wyszukaniem pracy tak w zakładzie jako i poza obrębem jego, aby do niéj wciągnąć ubogich, podnieść przezto ufność w siły ich własne, zapobiédz zwątpieniu, że już na nic w świecie nie są przydatni, wzbudzić nadzieję, że fizycznie wzmocnieni sami przez pracę będą mogli się utrzymać i w końcu tak pokrzepionych, z zakładu uwolnić, jak tylko dla siebie znajdą stałe utrzymanie.

Usiłowania te pomyślnym skutkiem uwieńczone zostały, kiedy według wykazu w ustępie 22. zamieszczo-

nego od założenia zakładu do końca roku 1864. — mężczyzn 66 a kobiet 92 z zakładu na stałą służbę do rzemieślników lub innych służbodawców uwolniono.

Postarano się najprzód o wynajmowanie mężczyzn i kobiet do roboty w mieście, a uchwałą z dnia 24. Lipca 1861. ustanowiono cenę roboty dziennéj mężczyzn po 20 kr. a kobiet po 15 kr. w. a. Cena ta późniéj uchwałą z dnia 22. Stycznia 1862. za dzień pracy męzkiéj po 25 kr. a za dzień pracy kobiet po 20 kr. w. a. podniesioną została i dotąd istnieje, obok ceny pracy z wozem zakładowym, uchwałą z dnia 21. Maja 1862. po 40 kr. dziennie, tudzież pracy dziennéj z piłką, siekierą lub innemi narzędziami zakładu, uchwałą z dnia 27. Stycznia 1864. na 27 kr. w. a. ustanowionéj i tylko w razach wynajmowania ubogich do pilnowania sadów postanowiono uchwałą z dnia 14. Września 1864. mniejszą cenę pracy téj wyznaczyć, ponieważ ubodzy wtenczas nie mogąc się z sadów do zakładu oddalać, pożywienie od służbodawców dostają. Ustanowienie téj zmniejszonéj ceny od czasu do czasu, pozostawiono wydziałowi gospodarczemu główny nadzór nad wszystkimi ubogimi zakładu mającemu.

Dla zatrudnienia ubogich w samym zakładzie różne wynajdowano roboty jako to: skubanie płatków z bielizny i odzieży, przędzenie tych skubanek i wyrabianie z nich pończoch ciepłych, darcie pierza, skubanie włósienia i t. p. Prace te późniéj zwiększyły się w miarę wzrostu liczby ubogich i przynoszą zysk zakładowi, które z zarobku ubogich do dochodów zakładu w ustępie 36. wykazanych należy. Nadto postanowiono uchwałą z dnia 12. Lutego 1862. zatrudnić chłopców w zakładzie rzemiosłem szewskiém a kierunek tą pracą oddano Członkowi Rady ogólnéj Janowi Kantemu Hanickiemu, za

którego staraniem warsztat szewski zaprowadzono i któren tym warsztatem aż do miesiąca Grudnia 1864. gorliwie zawiadywał. Teraz zaś nim trudni się Członek wydziału pracy Franciszek Moryc. Równie i krawców zatrudnia się w zakładzie pod przewodnictwem Członka wydziału pracy Wincentego Idzikowskiego, a ci wraz z szewcami wszystkie prace około odzieży i obuwia wykonują. Ztąd wynikła ta korzyść dla zakładu, iż przez prace bezpłatne nietylko w odzieży i w obuwiu, lecz i w innych przedmiotach wszystkie potrzeby zakładu się opędzają, któreby w innym razie Towarzystwo na znaczne koszta narażały i ztądto pochodzi, iż zważywszy tę ważną okoliczność na wniosek radcy Bernowskiego postanowiono uchwałą z dnia 20. Listopada 1861. przeprowadzić wszystkie prace bezpłatne przez rachunki, których rezultat w ubiegłych latach 1863. i 1864. z następującego wykazu wyczytuje się.

# Wykaz

różnych robót w zakładzie bezpłatnie wykonanych i oszacowanie téj pracy.

| | 1863 | | | | | | 1864 | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | dnie pracy | Wartość | | dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | |
| | mężkie | Złr. | kr. | kobiece | Złr. | kr. | mężkie | Złr. | kr. | kobiece | Złr. | kr. |
| Do robienia słomianek . . . . . | 163 | 40 | 75 | — | — | — | 162 | 40 | 50 | — | — | — |
| " krajczaków . . . . . . | — | — | — | 136 | 27 | 20 | 368 | 92 | — | — | — | — |
| " koszyków i ducek . . . | 163 | 40 | 75 | — | — | — | 204 | 51 | — | — | — | -- |
| " pończoch . . . . . . . | — | — | — | 134 | 26 | 80 | — | — | — | 147 | 29 | 40 |
| " skarpetek . . . . . . . | — | — | — | 40 | 8 | — | — | — | — | — | — | — |
| " butów . . . . . . . . | 56 | 14 | — | — | — | — | 75 | 18 | 75 | — | — | — |
| " kamaszów . . . . . . . | 146½ | 36 | 62½ | — | — | — | 556 | 139 | — | — | — | — |
| " czapek . . . . . . . . | 37 | 9 | 25 | — | — | — | 6 | 1 | 50 | — | — | — |
| " płaszczów . . . . . . . | 159 | 39 | 75 | — | — | — | 154 | 38 | 50 | — | — | — |
| " spodni sukiennych . . | 122½ | 30 | 62½ | — | — | — | 46 | 11 | 50 | 19 | 3 | 80 |
| " spodni letnich . . . . | 83 | 20 | 75 | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| " wiklów . . . . . . . | 80 | 20 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Do reparacyi starego obuwia . . . | 413½ | 103 | 37½ | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Do reparacyi staréj odzieży . . . . | 159 | 39 | 75 | — | — | — | 216 | 54 | — | 1 | — | 20 |
| Do darcia piórza, skubania włósia, ich gręplowania i pszędzenia . . . | 1130 | 282 | 50 | 514 | 102 | 80 | 3904 | 976 | -- | 7491 | 1498 | 20 |
| Do przędzenia nici na dratwy i do szycia | — | — | — | 168 | 33 | 60 | — | — | — | 232 | 46 | 40 |

| | 1863 | | | | | | 1864 | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | |
| | mężkie | Złr. | kr. | kobiece | Złr. | kr. | mężkie | Złr. | kr. | kobiece | Złr. | kr. |
| Do szycia koszul mężkich . . . . | — | — | — | 332 | 66 | 40 | — | — | — | 223 | 44 | 60 |
| " dtto kobiecych . . . . | — | — | — | 223 | 44 | 60 | — | — | — | 175 | 35 | — |
| " spodnic . . . . . . . . | — | — | — | 116 | 23 | 20 | — | — | — | — | — | — |
| " kaftanów letnich . . . . | — | — | — | 36 | 7 | 20 | — | — | — | 67 | 13 | 40 |
| " fartuchów mężkich . . . | — | — | — | 2 | — | 40 | — | — | — | 2 | — | 40 |
| " fartuchów kobiecych . . | — | — | — | 29 | 5 | 80 | — | — | — | 35 | 7 | — |
| " sienników ściérek . . . | — | — | — | 11 | 2 | 20 | — | — | — | — | — | — |
| " czepków i ręczników . . | — | — | — | 36 | 7 | 20 | — | — | — | 67 | 13 | 40 |
| " prześcieradeł i poszewek . | — | — | — | 22 | 4 | 40 | — | — | — | — | — | — |
| " bielizny i odzieży dla dzieci | — | — | — | 34 | 6 | 80 | — | — | — | — | — | — |
| Do reparacyi bielizny staréj . . . | — | — | — | 461 | 92 | 20 | — | — | — | 590 | 118 | — |
| Do reparacyi worków starych i szycia wantuchów . . . . . . . . . . | — | — | — | — | — | — | 6 | 1 | 50 | 28 | 5 | 60 |
| Do prania . . . . . . . . . . . | — | — | — | 1864 | 372 | 80 | 64 | 16 | — | 1889 | 337 | 80 |
| Do gotowania . . . . . . . . . | 557 | 139 | 25 | — | — | — | 891 | 222 | 75 | 1 | — | 20 |
| Przy furcie, posyłki do miasta za różnemi sprawami . . . . . . . . | 798 | 199 | 50 | 14 | 2 | 80 | 595 | 148 | 75 | 334 | 66 | 80 |
| Noszenie wody, roboty w ogrodzie i do porządku w zakładzie . . . . | 990 | 247 | 50 | 780 | 156 | — | — | — | — | — | — | — |
| Mycie naczyń, podłóg etc. . . . . | — | — | — | 551 | 110 | 20 | }2851 | 712 | 75 | 111 | 22 | 20 |

| | 1863 | | | | | | 1884 | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | | Dnie pracy | Wartość | |
| | męzkie | Złr. | kr. | kobiece | Złr. | kr. | męzkie | Złr. | kr. | kobiece | Złr. | kr. |
| Roboty ciesielskie i murarskie . . . | 62 | 15 | 50 | — | — | — | 257 | 64 | 25 | — | — | — |
| Do Magistratu potrzebowano . . . | 502½ | 125 | 62½ | 171 | 34 | 20 | 1134 | 283 | 50 | 169 | 33 | 80 |
| | 5622 | 1405 | 50 | 5674 | 1134 | 80 | 11489 | 2872 | 25 | 11581 | 2316 | 20 |
| Do tego wartość pracy kobiet . . . | — | 1134 | 80 | — | — | — | — | 2316 | 20 | — | — | — |
| Suma łączna . | 5622 | 2540 | 30 | 5674 | 1134 | 80 | 11489 | 5188 | 45 | 11581 | 2316 | 20 |
| Za płatną pracę wniesiono do kasy . | — | 1837 | 65½ | — | — | - | — | 1806 | 69½ | — | — | — |
| Suma ogólna pracy płatnéj i wartości płacy bezpłatnéj. | | 4377 | 95½ | | | | | 6995 | 14½ | | | |

Wartość więc pracy w zakładzie wykonanéj w sumie 2540 złr. 30 kr. za rok 1863. i 5188 złr. 45. kr. za rok 1864. słusznie uważaną jest za ważną oszczędność i tém bardziéj winna być uwzględnioną, ile że jeszcze i pieniężną korzyść przynosi, gdyż darcie pierza i skubanie włósienia tylko za zapłatę do zakładu się przyjmuje, z wyrobów słomianek, krajczaków, koszyków i ducek to się sprzedaje, czego się w zakładzie nie potrzebuje, a czasem i za roboty szewskie i krawieckie otrzymuje się zapłatę, jeżeli te w zakładzie zamówionemi zostały.

Z tych powodów uczynił członek wydziału gospodarczego i teraźniejszy vice-prezes Lipiński wniosek uchwałą z dnia 9. Października 1861. przyjęty, aby krawcom i szewcom tudzież innym ubogim pracą się odznaczającym dla zachęcenia ich wyznaczać odpowiedne wynagrodzenie przy opuszczaniu przez nich zakładu. W celu dania jakiegokolwiek zarobku krawcom zakładowym, uchwalono dnia 27. Stycznia 1864. przyjmować z tandety roboty i reparacye sukien za zapłatę, aby tylko inspektor a nie krawcy dla uniknienia nadużyć, z żydami w kancelaryi porozumiewał się. Uchwałą z dnia 17. Grudnia 1862. postanowiono dla wszystkich pilnie pracujących utworzyć fundusz rezerwowy i z tego przy wyjściu takich ubogich z zakładu, wsparcie im udzielać. Lecz fundusz ten dotąd z ważnych przyczyn nie mógł być utworzonym.

Gdy tak rozszerzone prace bez odpowiednéj kontroli zostawać nadal nie mogły, przeto na wniosek Członka Rady ogólnéj i wydziału gospodarczego radcy magistratualnego Bernowskiego postanowiono uchwałą z dnia 27. Sierpnia 1862. oddzielić zawiadywanie pracą w zakładzie, od wydziału gospodarczego dotąd się nim zajmującego, a zaprowadzić osobny wydział pracy, jak instrukcya dla niego zostanie wypracowaną. Uproszony do podjęcia téj pracy prezydujący Zbyszewski przedłożył tę instrukcyą na posiedzeniu z dnia 24. Września 1862., która rozbierana przez delegowaną do tego komisyą na posiedzeniu z dnia 10. Października 1862. w zupełności przyjętą została.

Według téj instrukcyi ma wydział pracy stósownie do §. 24. statutu następujące księgi i regestra prowadzić:

1. Spis ubogich zakładowych z zamieszczeniem ich

wieku, stanu zdrowia, usposobienia fizycznego i umysłowego, zdolności i wykształcenia, a w skutek tego z kwalifikacyą do jakiéj pracy zakładowéj użytym być ma;

2. Spis niezdolnych do pracy;
3. Spis chwilowo niezatrudnionych;
4. Rejestr użytych ubogich do pracy płatnéj po za obrębem zakładu, i osób ich zamawiających;
5. Spis zwróconych z własnéj winy robotników;
6. Wykaz roboty płatnéj w zakładzie;
7. Spis ubogich do roboty płatnéj w zakładzie użytych;
8. Rachunki miesięczne zarobku ubogich do roboty płatnéj użytych;
9. Wykazy miesięczne pracy bezpłatnéj;
10. Rachunki miesięczne wyrobów tylko na sprzedaż przeznaczonych;

Oprócz tego prowadzi wydział pracy.

11. Książkę przychodu i wyrobu skór;
12. Dziennik szczegółowego zatrudnienia ubogich po za obrębem zakładu;
13. Dziennik do zapisywania pieniędzy zarobionych przez ubogich;
14. Kwity sznurowe czyli kwitaryusze wykazujące zapłatę za pracę przez ubogich zakładowych po za obrębem zakładu lub w samym zakładzie wykonane;
15. Protokół posiedzeń wydziałowych.

Prowadzenie spisów pod liczbami 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 tak dalece przez zaprowadzenie wzmiankowanego w ustępie 22 raportu dziennego tudzież kwitów sznurowych pod liczbą 14 przez Inspektora zakładu zostało ułatwioném, iż te spisy rzeczywiście przez wydział pracy tylko sprawdzonemi codziennie być winny, do czego téż wydział

ten paragrafem 18 instrukcyi obowiązanym został. Aby to sprawdzanie ściśle wykonaném było, polecono §. 19 instrukcyi codzienne zwiedzanie zakładu przez członków wydziału, które w osobnéj na to urządzonéj książeczce zapisuje się. Członkowie wydziału porozumiawszy się wspólnie odmieniają się w zwiedzaniu tém, co tydzień według kolei w téj książeczce oznaczonéj i czuwają tak nad wykonywaniem prac zamierzonych jako też i nad dokładném prowadzeniem powyższego raportu.

Tak urządzony wydział pracy zaprowadzony został w skutek uchwały Rady ogólnéj z dnia 19. Listopada 1862. pod przewodnictwem członka Rady ogólnéj Jana Kantego Hanickiego. Gdy ten dla innych zatrudnień wydziałem całym kierować nie mógł, obrano na przełożonego wydziału, członka jego Antoniego Chmurskiego, od którego przeszedł ten wydział pod przewodnictwo członka Rady ogólnéj Juliusza Pfeifra, a następnie pod przewodnictwo członka Rady ogólnéj Franciszka Tomanka, któren tym wydziałem dotąd zawiaduje.

Jakkolwiek wydział pracy działanie swoje na prace stałe i fachowe lub fabryczne, dla niedostateczności funduszów, tudzież miejsca w którémby te prace wykonywane były, rozszerzyć jeszcze nie mógł; niemniéj jednak wszelkiéj dokłada staranności, aby przynajmniéj powyżéj wymienione prace nie ustawały. Za jego staraniem zaprowadzone zostały wyroby krajczane, wiklane, papierowe, które ostatnie z korzyścią dla zakładu dadzą się wykonywać.

Uchwałą z dnia 17. Grudnia 1862. polecono inspektorowi zakładu przestrzeganie stron pracę w zakładzie zamawiających, aby robotnikom pieniędzy zakładowi należących nie wypłacały, tylko te pieniądze wprost do inspektora zakładu za wydaniem kwitów sznurowych przesyłały;

a gdy późniéj się pokazało, że niektóre osoby należytości za wynajęcie robotników poza obręb zakładu nie wypłacają, przez co zakład na szkody narażonym został, przeto na wniosek członka wydziału gospodarczego i Rady ogólnéj Tomasza Czecha, w skutek uchwały z dnia 18. Maja 1864. polecono inspektorowi zakładu, aby od dnia 1. Czerwca 1864. przy najmie robotników poza obręb zakładu, wypłaty należytości od stron naprzód żądał i onęż odbierał, i aby nikomu robotników bez uprzedniéj zapłaty poséłać nie ważył się; strony zaś zamawiające dla zachowania ich pierwszeństwa w odbieraniu robotników do osobnego rejestru zapisywał i z odebranych pieniędzy natychmiast kwitował. Gdyby zaś robotnicy zakładowi z południa dla ważnych przyczyn odesłani zostali, natenczas połowa pracy do zakładu wniesionéj ma być stronom zwrócona, a zwrot ten winien być tak na kwicie jako i na kontrakwicie zapisany.

Na posiedzeniu Rady ogólnéj z dnia 13. Stycznia 1864. zreorganizowany został wydział pracy przez przyjęcie nowych członków i teraz w nim zatrudnionych, a dla śpieszniejszego wyrachowania zarobku robotników zakładowych, postanowiono tą samą uchwałą uwolnić Przełożonego wydziału pracy od wnoszenia do kasy pieniędzy za prace wykonane zapłaconych, a polecić to wnoszenie inspektorowi zakładu, któren je co dzień pobiera i rachunki z tych pieniędzy pod przewodnictwem przełożonego wydziału z końcem każdego miesiąca składa. Rachunki te przechodzą do wydziału skarbowego i w tym wydziale z kwitaryuszami i z dziennikiem szczegółowego zatrudnienia ubogich po za obrębem zakładu sprawdzone, do księgi dochodów zakładu zapisują się.

Na posiedzeniu z dnia 27. Stycznia 1864. zajmowano się urządzeniem pracy, któryto przedmiot ciągłéj

wymaga troskliwości. Z tegoto powodu na zapytanie wydziału gospodarczego, czyli ubodzy zakładowi mniéj silni, do zwykłych robót zakładowych niezdatni mogą być na parę godzin tygodniowo, albo na parę dni w tygodniu do posług lekkich używani, uchwalono dnia powyższego, iż tacy ubodzy, aby ich nie zostawiać w bezczynności, mogą być wynajmowani do lekkich posług na czas od stron żądany za poprzedniém jednak wskazaniem zatrudnienia i za wynagrodzeniem, które wydział gospodarczy oznaczać będzie.

Co się zaś tyczy pracy robotników zakładowych w magistracie, tudzież dla gminy do czyszczenia plant i miasta, ta na wniosek radcy magistratu Bernowskiego w skutek uchwał Rady ogólnéj z dnia 21. Maja i 19. Listopada 1862. bezpłatnie wykonywaną bywa z powodu, iż reprezentacya miasta Krakowa będąc protektorem zakładu wspiera go pieniądzmi z kasy miejskiéj, a zatem jéj się ta posługa słusznie należy.

Inne ceny pracy jakoto: wyrobów i pracy niewynajętéj, lecz w zakładzie zamówionéj, wydział pracy oznacza, stósownie do kosztów na te wyroby naprzód łożonych, które w skutek uchwały Rady ogólnéj z dnia 30. Września 1863. pod tytułem VI. wydatków zakładu na miejscu lekarstw teraz bezpłatnie dostarczanych, zapisuje się.

## 38.

## Czynności wizytatorów.

Są zastósowane do §. 26. statutu i do danéj im instrukcyi, wzmiankowanéj w ustępie 17., do któréj instrukcya względem sprawdzania opisanego w ustępie 22. raportu dziennego o stanie ubogich zakładowych, do-

daną została. Dla utrzymania porządku w zwiedzaniu codziennem zakładu sporządzoną została w skutek uchwał Rady ogólnéj z dnia 11. i 25. Listopada 1863. książka, zawierająca w sobie powyższe instrukcye, tudzież osobne karty dla każdego z wizytatorów, którzy według ustanowionéj pomiędzy nimi dobrowolnie kolei, zwiedzanie zakładu w dniach i tygodniach na nich wypadających własnym podpisem zatwierdzają i pod tym względem nadzorowi Prezydującego w Radzie ogólnéj podlegają.

# REGULAMIN

obrad Rady ogólnéj Domu przytułku i pracy zatwierdzony uchwałą téjże rady z dnia 8. Stycznia 1865. i zastósowany do liczby jéj członków na posiedzeniu zgromadzenia pełnego z dnia 10. Maja 1865. wybranych

1. Po obiorze 22 Członków Rady ogólnéj, stanowi komplet jéj do prawomocnego obradowania, większa połowa radzców, to jest w liczbie dwunastu, niżéj któréj posiedzenie miejsca mieć nie może.

2. Po przeczytaniu i przyjęciu protokółu zeszłego posiedzenia, Prezydujący takowy podpisuje, i najprzód przechodzi zawarte w nim uchwały donosząc o tém, które wykonanemi zostały, a których wykonanie przed ostatniém posiedzeniem nastąpić nie mogło, i jeżeli tego potrzeba, poddaje pod obradę co uczynić wypada w celu przyspieszenia ich załatwienia.

3. Następnie przechodzi Prezydujący podania do dziennika zapisane, o ile te uchwałą odpowiednią załatwione być winny lub też do wiadomości Rady ogólnéj należą.

4. W końcu Prezydujący donosi o spostrzeżonym jakim nieporządku w zakładzie i o tém, co dla usunięcia jego w nagłéj potrzebie zarządził lub rozstrzygnął, tudzież przedstawia przedmioty zarząd ogólny zakładu dotyczące, do orzeczenia Rady ogólnéj.

5. Po Prezydującym przedstawiają wnioski i sprawozdania swoje wydziały: gospodarczy, skarbowy i wydział pracy, a w końcu pojedynczy Członkowie jakiéj komisyi, lub też Rady ogólnéj pojedynczo.

6. We wszystkich przedmiotach narady Prezydujący układa i formułuje wnioski, poddaje je pod głosowanie, zbiera głosy i czuwa nad zapisaniem zapadłych uchwał do protokółów posiedzeń (§. 19.). Na wypadek równości głosów rozstrzyga głos Przewodniczącego (§. 15.).

---

## USTAWA

**dla komitetu dam trudniących się kierownictwem oddziału kobiet w domu przytułku i pracy umieszczonych, oznaczająca oraz stosunek tego komitetu do rady ogólnéj Towarzystwa powyższego zakładu, i zatwierdzona uchwałą zgromadzenia pełnego Towarzystwa z dnia 10. maja 1865.**

§. 1.

Według §. 31. Statutu organicznego, powierza się kierownictwo oddziałem kobiet w domu przytułku i pracy umieszczonych, komitetowi dam. Działanie komitetu dążyć ma do osiągnienia głównego celu Towarzystwa, którym jest według §. 2. Statutu: pożywienie i okrycie kobiet, ich zatrudnienie, i udzielanie im stósownéj nauki religijno-moralnéj.

§. 2.

Te trzy główne przedmioty zajęcia komitetu dam, wymagają podziału ich działania na wydział gospodarczy co do pożywienia i okrycia, wydział pracy co do zatrudnienia kobiet, i na wydział moralny w celu poprawy dotychczesnego ich życia.

§. 3.

Czynności komitetu dam, do tych trzech wydziałów

należące, opisane są dokładnie w osobnym projekcie, w którym tak powołanie dam do podniesienia upadłych na duchu kobiet, jako też i ważne korzyści ztąd odnieść się mające wyjaśnionemi zostały.

§. 4.

Komitet dam urządzi nadzór swój nad kobietami zakładu w taki sposób, aby czynności tych trzech wydziałów odpowiednio i skutecznie załatwianemi były.

§. 5.

Nie wszystkie czynności w powyższym projekcie opisane a koniecznie potrzebne, mają być przez damy komitetu wykonywane. Do szczegółowych i drobiazgowych czynności wydziału gospodarczego przeznaczona jest płatna dozorczyni, która jak dotąd, trudnić się ma kuchnią, praniem i utrzymywaniem w porządku odzieży i bielizny a tylko ścisłe dozorowanie tego porządku, zakupywanie wiktuałów po cenach najkorzystniejszych, tudzież przedmiotów bielizny i odzieży, niemniéj wydawanie żywności do kuchni, które dotąd od samego założenia zakładu przez damy komitetowe się wykonywały, będą i nadal głównym przedmiotem ich zatrudnienia.

§. 6.

Wydział pracy kobiet jest dotąd pod nadzorem i kontrolą wydziału pracy mężczyzn. Komitet dam obejmując wydział pracy kobiet, zechce się w kancelaryi zakładowéj przekonać, jak kobiety dotąd zatrudnionemi były, a zmiany jakie w tém zatrudnieniu zaprowadzić za potrzebne uzna, lub nowe zaprojektowane prace, o ileby te kosztów lub jakiego urządzenia wymagały, do wiadomości rady ogólnéj podać.

§. 7.

Wydział moralny wymaga przeważnie zastanowienia się nad skuteczném działaniem komitetu dam. Pod tym względem zechce się komitet porozumieć z duchownymi członkami Towarzystwa, lub z kapelanem jego i korzystać z małego księgozbioru zakładu, od różnych jego dobroczyńców ku zbudowaniu ubogich zakładowych ofiarowanego.

§. 8.

Komitet dam wybierze z grona swego Prezesową, orzecze z wielu członków każden wydział składać się ma, wyznaczy z pomiędzy tych członków damy, które na siebie wyłączny nadzór nad salami numerowanemi jako ich matki i opiekunki przyjąć zechcą, i takie urządzenie przedstawi radzie ogólnéj Towarzystwa, w celu zamianowania członków komitetu z swéj strony i wydania stósownych poleceń.

§. 9.

W celu ułatwienia wszystkich przedstawień komitetu dam, zaprowadzoną będzie osobna książka wspólnego porozumienia się, do któréj komitet żądania swe w krótkości zapisywać ma. Prezesowa komitetu może posiedzenia w mieszkaniu swojém lub w kancelaryi zakładu odbywać a przedstawienia w powyższej książce mają być jako uchwały przez Prezesową lub jéj zastępczynią i przez dwie damy komitetu podpisane.

§. 10.

Postanowienia komitetu dam wtenczas tylko jako uchwały uważane być mają, jeżeli większością głosów, osiągnione zostały. Na wypadek równości głosów, głos przewodniczącéj damy rozstrzyga.

§. 11.

We wszystkich postanowieniach wymagających pozwolonego przez radę ogólną zakupienia lub sprawienia jakich przedmiotów (§. 6.) uda się komitet dam do głównego wydziału gospodarczego za pomocą książki porozumień, i tą samą drogą w razie potrzeby do wydziału pracy, do wydziału skarbowego, jako i do prezydującego w radzie ogólnéj.

§. 12.

Dla zawiadomienia komitetu dam o rzeczywistym stanie zakładu, doręczoném będzie każdego roku główne sprawozdanie z czynności jego, tudzież każda ważniejsza uchwała nadal obowiązująca.

# PRELIMINARZ

kosztów do utrzymania Domu przytulku i pracy w roku 1865. potrzebnych w przybliżeniu wyrachowany w myśl uchwały Rady ogólnéj z dnia 28. Grudnia 1864 r. a uchwalą Zgromadzenia pełnego pod dniem 10. Maja 1865 r. przyjęty

| Wyszczególnienie | Na sprawunek | | | Koszt | | | | Razem | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Sąg funtów sztuk | na jednę po łokci | Potrzeba razem łokci | pojedynczy Złr. | pojedynczy kr. | ogólny Złr. | ogólny kr. | Złr. | kr. |
| **Tytuł I.** | | | | | | | | | |
| Pensye i koszta kancelaryjne . . . . . . . . | — | — | — | 510 | | | | | |
| " " " . . . . . . . . | — | — | — | 36 | 52 | 546 | 52 | 546 | 52 |
| **Tytuł II.** | | | | | | | | | |
| Najem mieszkania . . . . . . . . . . . . . . | — | — | — | | — | 880 | — | | |
| Opał węgla sąg . . . . . . . . . . . . . . | 24 | — | — | 19 | — | 456 | — | | |
| Opał drzewa sąg . . . . . . . . . . . . . . | 9 | — | — | 10 | 50 | 94 | 50 | | |
| Światło oleju garncy . . . . . . . . . . . . | 27 | — | — | 1 | 75 | 47 | 25 | | |
| Świece stearynowe funtów . . . . . . . . . . | 16 | — | — | — | 66 | 10 | 56 | 1488 | 31 |

| Wyszczególnienie | Na sprawunek | | | Koszt | | | | Razem | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Sąg funtów sztuk | na jedną po łokci | Potrzeba razem łokci | pojedynczy | | ogólny | | | |
| | | | | Złr. | kr. | Złr. | kr. | Złr. | kr. |
| **Tytuł III.** | | | | | | | | | |
| Rekwizyta sprzęty domowe . . . . . . . . | — | — | — | — | — | 122 | 33 | | |
| Naprawa sprzętów i inne reparacye . . . . . | — | — | — | — | — | 103 | 94 | 226 | 27 |
| **Tytuł IV.** | | | | | | | | | |
| **Odzież męzka.** | | | | | | | | | |
| Spodni sukiennych par . . . . . . . . . . | 50 | 2 | 100 | 1 | 7 | 107 | — | | |
| Płótna na podszewkę po . . . . . . . . . | — | 1 | 50 | — | 17 | 8 | 50 | | |
| Spodni letnich drylowych par . . . . . . . | 60 | 4 | 240 | — | $26\frac{1}{2}$ | 63 | 60 | | |
| Płótna na podszewkę . . . . . . . . . . | — | 1 | 60 | — | 17 | 10 | 20 | | |
| Kitel letnich drylowych . . . . . . . . . | 60 | 5 | 300 | — | $26\frac{1}{2}$ | 79 | 50 | | |
| Płaszczy sukiennych . . . . . . . . . . | 30 | $4\frac{1}{2}$ | 150 | 1 | 7 | 160 | 50 | | |
| Płótna na podszewkę . . . . . . . . . . | — | 7 | 210 | — | 17 | 35 | 70 | | |
| Koszul męzkich . . . . . . . . . . . . | 150 | 5 | 750 | — | $22\frac{1}{2}$ | 168 | 75 | | |
| Fartuchów dla szewców . . . . . . . . . | 10 | $1\frac{3}{4}$ | $17\frac{1}{2}$ | — | 20 | 3 | 50 | | |
| Fartuchów zwyczajnych dla mężczyzn . . . . | 20 | $1\frac{3}{4}$ | 35 | — | 18 | 6 | 30 | | |

| Wyszczególnienie | Na sprawunek | | | Koszt | | | | Razem | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Sąg funtów sztuk | na jednę po łokci | Potrzeba razem łokci | pojedynczy | | ogólny | | | |
| | | | | Złr. | kr. | Złr. | kr. | Złr. | kr. |
| Kaszkietów sukiennych . . . . . . . . . . . | 36 | 1/4 | 9 | 1 | 7 | 9 | 63 | | |
| Płótna na podszewkę do kaszkietów łokci . . . | 18 | 1/2 | 18 | — | 17 | 3 | 6 | | |
| Ceraty po cali 2 1/2 . . . . . . . . . . . . | 3½ | 2½ | 3½ | — | 60 | 2 | 10 | | |
| Daszków . . . . . . . . . . . . . . . | 36 | — | 36 | — | 12 | 4 | 32 | 662 | 66 |
| **Odzież kobieca.** | | | | | | | | | |
| Fartuszków kolorowych . . . . . . . . . . | 60 | 2½ | 150 | — | 22 | 33 | — | | |
| Kaftaników letnich kolorowych . . . . . . . | 60 | 5½ | 330 | — | 22 | 72 | 60 | | |
| Spodnic letnich . . . . . . . . . . . . . | 60 | 7½ | 450 | — | 22 | 99 | — | | |
| Spodnic zimowych szarych . . . . . . . . . | 60 | 7 | 420 | — | 16 | 67 | 20 | | |
| Czepków białych po 1 1/2 ćwierci . . . . . . | 120 | — | 37½ | — | 36 | 13 | 50 | | |
| Koszul dla kobiet . . . . . . . . . . . . | 150 | 5 | 750 | — | 22½ | 168 | 75 | | |
| Chusteczek na szyję . . . . . . . . . . . | 60 | — | — | — | 30 | 18 | — | 472 | 5 |
| **Pościel.** | | | | | | | | | |
| Sienników . . . . . . . . . . . . . . . | 50 | 10 | 500 | — | 16 | 80 | — | | |
| Prześcieradeł białych na sienniki . . . . . . | 50 | 6½ | 325 | — | 23 | 74 | 75 | | |

| Wyszczególnienie | Na sprawienie | | | Koszt | | | | Razem | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Sąg funtów sztuk | na jednę po łokci | Potrzeba razem łokci | pojedynczy | | ogólny | | | |
| | | | | Złr. | kr. | Złr. | kr. | Złr. | kr. |
| Prześcieradeł szarych pod kołdry . . . . . . . | 50 | 6½ | 325 | — | 20 | 65 | — | | |
| Wsypków kolorowych . . . . . . . . . . | 50 | 3 | 150 | — | 22 | 33 | — | | |
| Ręczników . . . . . . . . . . . . . . | 40 | 2 | 80 | — | 22 | 17 | 60 | | |
| Pranie . . . . . . . . . . . . . . . | — | — | — | — | — | 90 | — | | |
| Rekwizyta wyrobów krawieckich . . . . . . | — | — | - | — | — | 50 | — | 410 | 35 |
| **Obuwie** | | | | | | | | | |
| Kamaszy skórzanych par . . . . . . . . . | 120 | — | — | 3 | — | 360 | — | | |
| Rekwizyta wyrobów szewskich i różne . . . . | — | — | — | — | — | 40 | — | 400 | — |
| Tytuł V. | | | | | | | | | |
| **Żywność** | | | | | | | | | |
| Kaszy perłowéj korcy . . . . . . . . . . | 24 | — | — | 9 | 50 | 228 | — | | |
| " jęczmiennéj korcy . . . . . . . . . | 48 | — | — | 6 | — | 288 | — | | |
| Fasoli korcy . . . . . . . . . . . . . | 35 | — | — | 6 | 50 | 227 | 50 | | |
| Grochu korcy . . . . . . . . . . . . . | 28 | — | — | 6 | 50 | 182 | — | | |
| Mąki centnarów . . . . . . . . . . . . | 24 | — | — | 5 | 72 | 137 | 28 | | |
| Masła centnarów . . . . . . . . . . . . | 5 | — | — | 45 | — | 225 | — | | |

| Wyszczególnienie | Na sprawienie | | | Koszt | | | | Razem | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Sąg funtów sztuk | na jednę po łokci | Potrzeba razem łokci | pojedynczy Złr. | pojedynczy kr. | ogólny Złr. | ogólny kr. | Złr. | kr. |
| Kaszy jaglanéj korcy | 8 | — | — | 10 | — | 80 | — | | |
| Soli centnarów | 19 | — | — | 7 | — | 133 | — | | |
| Słoniny centnarów | 7 | — | — | 34 | — | 238 | — | | |
| Sadła centnarów | 1½ | — | — | 30 | — | 45 | — | | |
| Kapusty kóp | 130 | — | — | 1 | 80 | 234 | — | | |
| Ziemniaków korcy | 220 | — | — | 2 | 50 | 550 | — | | |
| Chleba funtów | 48000 | — | — | — | 3 | 1440 | — | | |
| Mięsa funtów | 2500 | — | — | — | 18 | 450 | — | | |
| Włoszczyzna | — | — | — | — | — | 50 | — | | |
| Rozmaite wydatki na żywność | — | — | — | — | — | 120 | — | 4627 | 78 |
| **Tytuł VI.** | | | | | | | | | |
| Koszta Wydziału pracy | — | — | — | — | — | 60 | — | | |
| **Tytuł VII** | | | | | | | | | |
| Koszta wsparcia ubogich | — | — | — | — | — | 28 | — | | |
| **Tytuł VIII.** | | | | | | | | | |
| Rozmaite wydatki | — | — | — | — | — | 40 | — | 128 | — |
| Summa | — | — | — | — | — | — | — | 8961 | 94 |

# SPIS

Członków Towarzystwa Domu przytułku i pracy przez zgromadzenie ogólne z dnia 10. Maja 1865 do zarządu zakładu powołanych i w tymże czasie zakład ten składkami peryodycznemi wspierających.

---

## SKŁAD RADY OGÓLNÉJ.

*Protektor:*

Gmina miasta Krakowa.

*Prezes:*

Zbyszewski Karol.

*Vice-Prezes:*

Kamieński Antoni.

*Sekretarz:*

Rychlicki Józef.

## CZŁONKOWIE RADY OGÓLNÉJ.

z reprezentacyi gminy miasta Krakowa jako Protektora zakładu:

Seidler Andrzéj, burmistrz miasta Krakowa.
Bernowski Józef, radzca magistratualny.

## CZŁONKOWIE WYBRANI

Bartl Józef.
Dr. Bartynowski Piotr.
Budweiser Karol.
Dworski Maryan.
Feintuch Stanisław.
Hanicki Jan Nepomucen.

6. Na ulicy Brackiéj, wyższéj Gołębiéj, Franciszkańskiéj i Wiślnéj od domu Nro 152 do 180 Gajdzicz Teodor.

7. Na ulicy niższéj Gołębiéj, św. Anny, Jagiellońskiéj od l. 181 do 206 włącznie Markus Ferdynand.

8. Na ulicy Szewskiéj od domu pod l. 207 do 231 włącznie Riedel Teodor.

9. Na ulicy Teatralnéj, Szczepańskiéj, Żydowskiéj, Reformackiéj, św. Marka, Rogackiéj i placu Szczepańskim od l. 232 do 259 Cholewicz Józef.

10. Na ulicy Sławkowskiéj od l. 260 do 289 Heggenberger Marceli.

11. Na ulicy św. Jana, Pijarskiéj i Kącik od l. 290 do 321 włącznie Czech Tomasz.

12. W pierwszéj połowie ulicy Floryańskiéj od l. 322 do 352 Buryan Aleksander.

13. W drugiéj połowie téjże ulicy od l. 353 do 372 Ciechanowski Wilhelm.

14. Na ulicy Szpitalnéj od l. 378 do 405 włącznie Hanicki Jan Nepomucen.

15. Na placu św. Ducha, św. Krzyża, na ulicy św. Scholastyki, Różannéj i przy plantach od l. 406 do 423. Ks. Dziekan Serwatowski Waleryan.

16. W pierwszéj połowie ulicy Mikołajskiéj po lewéj stronie od rynku, i na małym rynku od l. 424 do 448. Sapalski Antoni.

17. W drugiéj połowie tejże ulicy, na ulicy św. Rocha, Siennéj i pod nową Bramą od l. 449 do 471 Tomanek Franciszek.

18. Na ulicy Stolarskiéj, Dominikańskiéj, św. Józefa i na placu Dominikańskim od l. 472 do 498 Gwiazdomorski Jan.

19. Na ulicy Senackiéj, Polnéj, pod Zamkiem, pod Re-

formatami, od l. 499 do 510 i na Zamku od l. 1 do 11 Szpengler Franciszek.

20. Na Przedmieściu Nowy-Świat Leiter Floryan.

21. Na Przedmieściu Piasek Cerbe Józef i Derpowski Karol.

22. Na Przedmieściu Kleparz od l. 1 do 54 Kwaśniewski Bartłomiej.

23. Na témże Przedmieściu od l. 55 do 159 Grynfeld Adam.

24. Na Przedmieściu Wesoła Rychlicki Karol.

25. Na Przedmieściu Stradom i na Kazimierzu Bryndze Izaak.

26. W hotelu Saskim Heurteux Aleksander.

---

## KOMITET SANITARNY.

*Przełożony:*

Dr. Mohr Michał.

---

## CZŁONKOWIE.

| | |
|---|---|
| Dr. Bulikowski Franciszek. | Dr. Riedmüller Józef. |
| Dr. Chmielecki Julian. | Dr. Sciborowski Władysław. |
| Dr. Jaszczurowski Józef. | Dr. Voigt Leonard. |
| Dr. Kryda Aleksander. | Dr. Warschauer Jonatan. |

Magister Chirurgii Kowalski Wojciech.

---

*Kassyer Domu przytułku i pracy:*

Brzeżański Franciszek.

*Inspektor:*

Ruciński Stanisław.

*Dozorczyni:*

Rucińska Józefa.

---

## CZŁONKOWIE HONOROWI ZAKŁADU.

Dr. Dietl Józef.
Konopka Józef.
Ks. Opat Słotwiński Stanisław.

---

## CZŁONKOWIE CZYNNI ZAKŁADU

według §. 4. Statutu.

Anderle Wincenty.
Armatys Ludwik.
Armatys Stanisław.
Bayer Felicya.
Bagiński Jerzy.
Bąkowski Józef.
Bańkowski Antoni.
Barber Jakób.
Bartl Jan.
Baumgardten Ferdynand.
Benowska Marya.
Bensdorf Józef.
Bijałd Józef.
Biasion August.
Bierzek Michał.
Biesiadecki Władysław.
Bober Andrzéj
Bobilewicz Julian.
Ks. Kan. Bogdalik Bartłomiéj.
Bogusz Henryk.
Borecka Emilia.
Botnicka Olimpia.
Breda Jan.

Brodecki Piotr.
Dr. Brodowski Franciszek.
Brühl Wilhelm.
Dr. Bryk Antoni.
Brzeziński Paweł.
Brzostowski Józef.
Bulikowska Marya.
Burzyńska Teresa.
Burzyńska Marya.
Bzowski Eugeniusz.
Cerchowa Leokadya.
Chęciński Tomasz.
Chwastkiewicz Jan.
Chybiński Józef.
Ciechanowski Stanisław.
Ciechanowski Adam.
Cynk Franciszek.
Czech Józef.
Czemeryński Kornel.
Czerny Henryk.
Czynciel Józef.
Darowska Zofia.
Dietze Juliusz.
Domańska Józefa.
PP. Dominikanki na Gródku.
OO. Dominikanów klasztór.
Dr. Dunajewski Julian R. U. J.
Erben Ernest.
Ertel Jan.
Ks. Faber Franciszek.
Fabrycy Ludwik.
Federowicz Jan.
Federowicz Kazimiérz.
Feil Rudolf.
Fiderkiewicz Józef.
Filipkiewicz Wicenty.
Filipkiewicz Ludwik.
Filipkiewicz Jan.
Fischer Eleonora.
Flinter Amalia.
Franczakowski Franciszek.
Friedlein Fryderyk.
Fröhlich Ferdynand.
Fuchs Edward.
Gadomska Ludwika.
Gajdzińska Joanna.
Garbusiński Ignacy.
Gebel Jerzy.
Gebel Józef.
Gebhard Bogumił.
Glixselli Rudolf.
Glück Adolf.
Głowacki Wacław.
Gnyp Walenty.
Goliński Jan.
Gołowski Jan.
Górecki Tomasz.
Górecki Kasper.
Górecka Marya.
Grabowski Ambroży.
Grabowski Ignacy.
Graff Edward.
Gralewski Fortunat.
Gralewski Stanisław.
Grossner Edward.
Grzybczykowa Antonina.

Ks. Kan. Grzybowski Sylwester.
Gumplowicz Abraham.
Gurecki Karol.
Guzik Jakób.
Hackenberg c. k. kapitan.
Hanicka Agnieszka.
Hanicka Salomea.
Hędrzak Stanisław.
Heggenberger Leon.
Dr. Heizmann Udalryk.
Henisch Franciszka.
Hermann Karol.
Hercold Antonia.
Hess Karol.
Hochstimm Moses Wolf.
Hofmann Karol.
Hordyńska Eleonora.
Horowicz Samuel Pinkas.
Hr. Hussarzewska Helena.
Jachimski Antoni.
Jahn Józef.
Janikowska Salomea.
Janusz Emilia.
Jaszczykiewicz Amalia.
Jawornicki Mikołaj.
Jaworska Eleonora,
Idzikowski Wincenty.
Ilming Wilhelm.
Ilming Marya.
Kacerz Jan.
Kaliszer Eliasz,
Kamiński Józef.
Kirchmayer Wincenty.
Kirschbaum Anna.
Dr. Kleszczyński Jan Kanty.
Ks. Kluba Maciéj.
Knoll Franciszek.
Knowiakowski Jan.
Knowiakowska Józefa.
Koch Piotr.
Kołaczkowska Wiktorya.
Kolasińska Magdalena.
Kołodziejski Wincenty.
Komar Oktawian.
Kondziałkowska Katarzyna.
Kopińska Józefa.
Dr. Kopff Wiktor.
Koprzywa Jan.
Kosz Jan Kanty.
Kowalski Teofil.
Kowalski Kasper.
Dr. Kremer Józef.
Krokiewicz Piotr.
Krones Anna.
Krupa Franciszek.
Krztoń Ignacy.
Krzyżyk Jan Kanty.
Kulawskich sukcessorowie.
Kurkiewicz Andrzej.
Kurnikowski Jan.
Kwiatkowski Seweryn.
Kwiatkowski Walenty.
Kwieciński Stanisław.
Langer Jan.
Baron Laryss Karol.

Lebowski Wincenty.
Lebowski Michał.
Lebenheim Maciéj.
Legutko Franciszek.
Lewiecka Teresa Majorowa.
Lewiecka Agnieszka.
Lisowska Apolonija.
Loebenstein Zygmunt.
Lorencki Andrzej.
J. O. księżna Lubomirska Teresa.
Luftig Samuel.
Łacikowski Michał.
Łącki Jan.
Łopatkiewicz Franciszek.
Dr. Machalski Maksymilian.
Majer Franciszek.
OO. Mansionarze.
Masłowska Małgorzata.
Matysiak Andrzej.
Ks. kan. Matzke Henryk.
Mazal Edward.
Mecherzyński Karol.
Męcki Karol.
Merkert Kilian.
Mikorda Wojciech.
OO .Missyonarzów klasztór.
Moczydłowski Antoni.
Molędzińska Teresa.
Mravincsics Antoni.
Mroz Jan.
Müller Wacław.
Mydlarska Olimpia.
Myśliwiec Aleksander.
Myszkowski Jan.
Nagiel Jan.
Neusser Katarzyna.
Nitsch Leonard.
Nonast Franciszka.
Nowak Michał.
Nowakowska Zuzanna.
Nowicka Elżbieta.
Ogonowski Ludwik.
Olkuszewska Marya.
Owczarkiewicz Wiktor.
Palczewski Piotr.
Paliszewska Józefa.
Paluczek Edward.
Paris Maurizio.
Parvi Marya.
Patocki Adam.
Pawło Rozalia.
Ks. Pękalski Piotr.
Pfeiffer Juliusz.
Pichel Łukasz.
Pietsch Emilia.
Pieczyński Ignacy.
Ks. Pietrzykowski Jan.
Pindelska Katarzyna.
Placer Emilija.
Pobudkiewicz Franciszek.
Pochwalski Józef.
Pokutyński Filip.
Pol Emil.
Pollanka Jan.
Poller Adolf.

Pollo Jan.
Popielowa Emilija.
Postrzednikowa Franciszka.
Potocki Adam.
Potocki Franciszek.
Powiednicki Leon.
Preiss Ignacy.
PP. Prezentek klasztór.
Probostwo św. Floryana.
Przybielecki Adam.
Puchalski Kazimierz.
Puchalski Franciszek.
Raczyńska Antonina.
Rehmann Józef.
Riedel Józef.
Rimler Karol.
Rimler Marya.
Ripper Józef.
Robacki Kazimierz.
Rogoziński Wincenty.
Rose Karol.
Rosenfeld Stanisław.
Rother Konstanty.
Rottersmann Wolf.
Ks. kan. Rusinowski Oswald.
Ks. kanclerz Russek Paweł.
Rylska Marcina.
Rząca Karol.
Sadowski Stanisław.
Sandig Benjamin.
Satalecki Józef.
Sawiczewski Floryan.
Sedelmajerowa Tekla.
Sciffert Teofil.
Seredyńska Sydonia.
Seweryn Jacek.
Siedlecki Adolf.
Siermontowska Marya.
Siwecki Jan.
Skirliński Edward.
Słomczyński Jan.
Słoniński Józef.
Sobierajski Stanisław.
Soblik Henryk.
Sokołowski Kasper.
Ks. kan. Sosnowski Feliks.
Sosnowski Józef.
Soukup Franciszek.
Stachowski Jan.
Statowski Michał.
Steczkowski Jan Kanty
Stefanowa Antonina.
Stehlik Edward.
Steinberg Leon.
Stockmar Ernest.
Dr. Strzelbicki Marcin.
Dr. Strzelecki Stanisław.
Sulikowski Antoni.
Suski Adam.
Suski Antoni.
Szabowa Franciszka.
Szczurkowski Franciszek.
Szeclowa Ludwika.
Szejrich Franciszek.
Szulisłowska Katarzyna.
Szwarc Alojzy.

Szynalewski Feliks.
Tabulski Jan.
Talarkiewicz Tomasz.
Targosz Karol.
Tausch Wacław.
Ks. Thury Piotr.
Tobolski Karol.
Tomczykiewicz Wojciech.
Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń od ognia.
Truka Józef.
Ks. Tylkowski Marcin.
Vassali Teodor.
Verzetnich Antoni.
Wagnerowa Marya.
Walczakiewicz Kazimierz.
Walter Jan Nepomucen.
Wałkowińska Maryanna.
Waniewiczowa Ewa.
Wątorski Jan.
Ks. Webelon Fabian.
Wenzel Józef.
Wężowiczowa Magdalena.
Wierzuchowski Franciszek.
Wildt Julian.
Winter Ferdynand.
PP. Wizytek klasztór.
Wodecka Emilia.
Wójcicka Emilia.
Wojciechowski Ignacy.
Wojczyński Antoni.
Worga Anna.
Dr. Woźniakowski Ignacy.
Wywiałkowski Zygmunt.
Zabłocka Marya.
Zalewska Marya.
Zawadzki Stanisław.
Zawisza Teofil.
Zię̨biński Antoni.
Zieleniewski Ludwik.
Zieliński Jan.
Zygmuntowski Edward.
Żabicka Katarzyna.
Żabieński Józef.
Żebrowska Teresa.
Żelechowski Feliks.
Żeromski Kajetan.
Żuk Skarszewski Józef.
Żurowski Wilhelm.
Żyła Małgorzata.
Żywocki Józef.